

«ԱՐՓԱ-ՍԵՎԱՆ»

ԲԱՑ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

2020թ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 31-Ի ԴՐՈՒԹՅԱՄԲ

ԵՎ ԱՅԴ ԱՄՍԱԹՎԻՆ ԱՎԱՐՏՎԱԾ ՏԱՐՎԱ

ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԵՎ

ԱՆԿԱԽ ԱՌԻԴԻՏՈՐԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Անկախ առաջնությունների եզրակացություն	3
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ	
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն	7
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	8
Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	9
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

ԱՆԿԱՆ ԱՌԻԴԻՏՈՐԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ներկայացվում է «Արփա-Սևան» ԲԲԸ-ի բաժնետերերին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Արփա-Սևան» բաց բաժնետիրական ընկերության և իր դուստր կազմակերպության (այսուհետ՝ Խումբ) կից ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը՝ առ 31-ը դեկտեմբերի 2020թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համար շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին, սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին և դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կից ծանոթագրությունները, ներառյալ՝ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի վերաբերյալ համառոտագիրը:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտվող տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքը և համախմբված դրամական հոսքերը՝ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ-ներ):

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ նկարագրված է այս եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակած Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք) և պահպանել ենք էթիկայի այլ պահանջները՝ համաձայն ՀՄԷՄԽ կանոնների: Համոզված ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար ու համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Առանցքային աուդիտորական հարցեր

Առանցքային աուդիտորական հարցերն այն հարցերն են, որոնք մեր մասնագիտական դատողության համաձայն՝ առավել նշանակալի էին ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացքում: Մենք որոշել ենք, որ առկա չեն առանցքային աուդիտորական հարցեր, որոնք անհրաժեշտ էր ներկայացնել:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Խմբի ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս՝ ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհրաժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության

հիմունքը կիրառելու համար, եթե ղեկավարությունը չունի խումբը լուծարելու կամ խմբի գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձինք պատասխանատու են ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով գերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն:

Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՄ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումը, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ սխալի կամ խարդախության արդյունքում, և համարվում են էական, երբ խելամոռեկ կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՄ-ների համաձայն իրականացրած աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

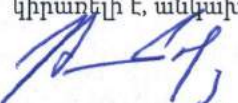
- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով, և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրման չհայտնաբերման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չհայտնաբերման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի չարաշահում:
- ձեռք ենք բերում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին պատկերացում՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և համապատասխան բացահայտումների խելամոռությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ, և հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք՝ արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ իրավիճակների վերաբերյալ, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել խմբի անընդհատ գործելու կարողության վրա: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդպիսի բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Մակայն, ապագա դեպքերը կամ իրավիճակները կարող են ստիպել խմբին դադարեցնել անընդհատության հիմունքի կիրառումը:
- գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված

ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:

- ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ խմբի կազմի մեջ մտնող կազմակերպություններին կամ գործունեությանը վերաբերող ֆինանսական տեղեկատվության հետ կապված: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ղեկավարման, վերահսկողության և իրականացման համար: Մենք շարունակում ենք ամբողջական պատասխանատվություն կրել մեր աուդիտորական եզրակացության համար:

Ղեկավարությանը, ի թիվս այլ հարցերի, հաղորդակցում ենք աուդիտի առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Ղեկավարությանը նաև տրամադրում ենք հավաստիացում, որ պահպանել ենք անկախության վերաբերյալ էթիկայի պահանջները, ինչպես նաև նրանց տեղեկացնում ենք բոլոր հարաբերությունների կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ըստ ողջամիտ ենթադրության, կարող են անդրադառնալ մեր անկախության վրա, և որտեղ կիրառելի է անկախության պահպանմանն ուղղված միջոցառումների վերաբերյալ:

Թաթուլ Մովսիսյան
Գլխավոր տնօրեն

Ղուկաս Աթոյան
Առաջադրանքի ղեկավար

18 մարտի, 2021թ.,
ք.Երևան, Պ.Սևակ 8

«Արփա-Սևան» ԲԲԸ
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

<i>000 դրամ</i>	<i>Ծանոթ.</i>	<i>31/12/20</i>	<i>31/12/19</i>
Ակտիվ			
Հիմնական միջոցներ	8	2,629,160	2,615,393
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	9	31,613	-
Ոչ նյութական ակտիվներ		9,553	3,462
Փոխառություններ	10	1,077,764	875,369
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների համար		15,369	260
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ		3,763,459	3,494,484
Պաշարներ	11	460,054	490,438
Կանխավճարներ պաշարների և ծառայությունների համար	12	425,770	273,343
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	13	799,169	694,226
Շահութահարկի գծով ընթացիկ հարկային ակտիվ		5,471	7,316
Այլ ընթացիկ հարկային ակտիվներ	18	751	1,623
Փոխառություններ	10	47,404	72,805
Դրամական միջոցներ	14	20,129	304,925
Այլ ընթացիկ ակտիվներ	15	10,629	32,652
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ		1,769,377	1,877,328
Ընդամենը ակտիվներ		5,532,836	5,371,812
Սեփական կապիտալ և պարտավորություններ			
Կանոնադրական կապիտալ	16	51,130	51,130
Վերագնահատումից արժեքի աճ		577,197	669,170
Զբաղիված շահույթ	16	3,636,627	3,646,476
Պահուստային կապիտալ	16	60,580	60,580
Ընդամենը սեփական կապիտալ		4,325,534	4,427,356
Վարկեր	17	91,189	-
Ակտիվներին վերաբերող շնորհներ		556	-
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	18	24,186	-
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	27	40,910	57,403
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		156,841	57,403
Վարկեր	17	136,817	248
Փոխառություններ		-	5,000
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	18	8,594	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	19	57,115	168,411
Կանխավճարներ ծառայությունների համար		705,331	314,089
Այլ ընթացիկ հարկային պարտավորություններ	20	91,340	182,231
Աշխատավարձի և այլ կարճ.հատուց-ի գծով պարտ-թյուններ	21	47,221	119,366
Շահաբաժնի գծով պարտավորություններ	22	240	81,515
Այլ պարտավորություններ	23	3,803	16,193
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ		1,050,461	887,053
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		5,532,836	5,371,812

Գլխավոր տնօրեն
 Գլխավոր հաշվապահ

Պարույր Հակոբյան
 Սեդա Փարսյան

«Արփա-Սևան» ԲԲԸ
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին
համախմբված հաշվետվություն
2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

‘000 դրամ	Ծանոթ.	2020	2019
Հասույթ	24	1,706,227	2,932,423
Վաճառքի ինքնարժեք	24	(1,703,957)	(2,637,987)
Համախառն շահույթ		2,270	294,436
Այլ եկամուտներ	25	331,415	180,493
Իրացման ծախսեր		(2,369)	(3,945)
Վարչական ծախսեր		(180,565)	(248,269)
Առևտրական դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումից կորուստներ	13	(26,027)	-
Այլ ծախսեր	25	(117,461)	(183,545)
Գործառնական շահույթ (վնաս)		7,263	39,170
Ֆինանսական եկամուտներ	26	111,827	96,204
Ֆինանսական ծախսեր	26	(20,420)	(18,976)
Փոխառությունների արժեզրկումից կորուստներ	10	(43,973)	-
Հիմնական միջոցների վերագնահատումից կորուստներ	8	-	(288,509)
Փոխարժեքային տարբերությունից օգուտ (վնաս)		(3,871)	143
Շահույթ (վնաս) մինչև հարկումը		50,826	(171,968)
Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)	27	21,818	33,573
Զուտ շահույթ (վնաս)		72,644	(138,395)
-որից մայր կազմակերպության սեփականատերերին		72,644	(138,395)
Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող շահույթ			
Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող բազային շահույթ	28	3,55	(6.77)
Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող նույնացված շահույթ	28	-	-
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք			
Հիմնական միջոցների վերագնահատումից օգուտներ	8	-	836,462
Հիմնական միջոցների վերագնահատումից հետաձգված հարկ	27	-	(167,292)
		-	669,170
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների հանրագումար		72,644	530,775
-որից մայր կազմակերպության սեփականատերերին		72,644	530,775

(Handwritten signature)

Պարույր Հակոբյան

Սեդա Փարսյան

«Արփա-Սևան» ԲԲԸ
Մեխանիկական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

'000 դրամ

	Ծա- նոթ.	Կանոնա- դրական կապիտալ	Վերագնա հատումից արժեքի աճ	Զբաղի- ված շահույթ	Պահուս- տային կապիտալ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.		51,130	-	4,656,065	60,580	4,767,775
Զուտ շահույթ (վնաս)		-	-	(138,395)	-	(138,395)
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք		-	669,170	-	-	669,170
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների հանրագումար՝ առանց հարկերի		-	669,170	(138,395)	-	530,775
Շահաբաժին		-	-	(153,390)	-	(153,390)
Ֆինանսական գործիքների սկզբնական չափումից վնաս		-	-	(717,804)	-	(717,804)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.		51,130	669,170	3,646,476	60,580	4,427,356
Զուտ շահույթ (վնաս)		-	-	72,644	-	72,644
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք		-	-	-	-	-
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների հանրագումար՝ առանց հարկերի		-	-	72,644	-	72,644
Շահաբաժին		-	-	(51,130)	-	(51,130)
Ֆինանսական գործիքների սկզբնական չափումից վնաս		-	-	(123,336)	-	(123,336)
Ներքին շարժեր		-	(91,973)	91,973	-	-
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.		51,130	577,197	3,636,627	60,580	4,325,534

(Handwritten signature)

Պարույր Հակոբյան

Սեդա Փարսյան

«Արփա-Սևան» ԲԲԸ
Դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն
2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

<i>‘000 դրամ</i>	<i>Ծանոթ.</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Գործառնական գործունեությունից դրամական հոսքեր			
արտադրանքի, ապրանքների, ծառայությունների վաճառքից	24	2,451,624	4,358,518
այլ ներհոսքեր		53,058	41,697
նյութերի, ապրանքների, ծառայությունների ձեռք բերումից	19	(1,733,538)	(2,037,409)
աշխատակիցներին և նրանց անունից կատարված վճարումից	21	(606,418)	(804,573)
շահութահարկի վճարումից	27	(10,934)	(58,748)
այլ հարկերի, պարտադիր վճարների վճարումից	20	(211,397)	(417,664)
այլ արտահոսքեր		(95,101)	(131,318)
Գործառնական գործունեությունից դրամական գուտ հոսքեր		(152,706)	950,503
Ներդրումային գործունեությունից դրամական հոսքեր			
հիմնական միջոցների վաճառքից	8	3,536	58,994
տրված փոխառությունների մարումից	10	137,159	272,179
տոկոսների ստացումից	26	-	5,138
հիմնական միջոցների ձեռքբերումից	8	(101,326)	(57,277)
փոխառությունների տրամադրումից	10	(351,532)	(682,577)
Ներդրումային գործունեությունից դրամական գուտ հոսքեր		(312,163)	(403,543)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական հոսքեր			
վարկերի և փոխառությունների ստացումից	17	693,670	895,361
վարկերի և փոխառությունների մարումից	17	(471,135)	(1,196,361)
վարձակալության պարտավորությունների մարումից		(1,890)	-
տոկոսների վճարումից	26	(18,968)	(20,343)
շահաբաժինների վճարումից	22	(21,611)	(316,564)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական գուտ հոսքեր		180,066	(637,907)
Ընդամենը դրամական միջոցների գուտ հոսքեր		(284,803)	(90,947)
արտարժույթի փոխարժեքային տարբերություններ		7	(327)
Դրամական միջոցների մնացորդը առ 1 հունվարի		304,925	396,199
Դրամական միջոցների մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի		20,129	304,925

Մարույր Հակոբյան
Սեդա Փարսյան

Մարույր Հակոբյան

Սեդա Փարսյան

1. Ընդհանուր տեղեկություններ

1.1. Նկարագիր և գործունեություն

«Արփա-Սևան» ԲԲԸ-ն (այսուհետ՝ Ընկերություն) հիմնադրվել է 1969թ. որպես «Արփա-ՍևանՇին» շինարարական կազմակերպություն: 1995թ.-ին վերակազմավորվել է որպես «Արփա-Սևան» ՓԲԸ, իսկ 1998թ.-ին՝ «Արփա-Սևան» ԲԲԸ:

Ընկերությունը ունի մեկ դուստր կազմակերպություն՝ «Արփա-Սևան նախագիծ» ՓԲԸ (100% բաժնեմաս), չունի ասոցիացված կազմակերպություններ և համատեղ ձեռնարկում: Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ընդգրկում են Ընկերությունը և իր դուստր կազմակերպությունը (այսուհետ՝ Խումբ):

Ընկերության գործունեության հիմնական տեսակները՝

- ջրանցքների և ոռոգման համակարգերի կառուցում և կապիտալ հիմնանորոգում,
- ստորգետնյա կառույցների շինարարություն,
- հորատման և պայթեցման աշխատանքներ,
- շենքերի, շինությունների կառուցապատման, վերանորոգման աշխատանքներ:

Աշխատակիցների միջին ցուցակային թվաքանակը 2020թ. 189 անձ է, իսկ 2019թ.՝ 313:

Իրավաբանական հասցեն է՝ ք.Երևան, Վ.Վաղարշյան 20, որտեղ տեղակայված է վարչական գրասենյակը: Ավտոտրանսպորտային ծառայությունը և կենտրոնական պահեստը գտնվում են ք.Երևան, Արտաշիայան 105 և Արտաշիայան 106 հասցեներում: Շինարարական աշխատանքները հիմնականում իրականացվել են Վայոց Ձորի, Սյունիքի, Գեղարքունիքի, Լոռի և Արմավիրի մարզերում:

1.2. Կորպորատիվ կառուցվածք

Կառավարման բարձրագույն մարմինը բաժնետերերի ընդհանուր ժողովն է, որն ունի Խմբի կառավարման և գործունեության ցանկացած հարցի վերջնական լուծման իրավունք: Բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի կողմից ընտրվել են դիտորդ խորհուրդ և վերստուգող հանձնաժողով: Խմբի ընթացիկ գործունեության ղեկավարումն իրականացնում է գլխավոր տնօրենը: 31.12.2020թ. (31.12.2019թ.) դրությամբ՝

Բաժնետերեր	Բաժնետոմսերի քանակ	Ձայների տեսակարար կշիռը (%)
Ընդամենը, այդ թվում	20,452	100
Պարույր Հակոբյան	11,410	55.79
Կարինե Նավասարդյան	2,673	13.07

2. ՖՀՄՄ-ներին համապատասխանությունը

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական Հաշվետվությունների Միջազգային Ստանդարտներին (ՖՀՄՄ) համապատասխան:

3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթը

ՀՀ արժույթը ՀՀ դրամն է, որը Ընկերության ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթն է:

Ֆինանսական տեղեկատվությունը ցույց է տրված հազար դրամներով՝ առանց ստորակետից հետո տասնորդական նիշի:

4. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի համառոտ նկարագիրը

4.1. Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով, բացառությամբ հիմնական միջոցների: Սովորաբար սկզբնական արժեքը հիմնված է ակտիվի դիմաց տրված հատուցման իրական արժեքի վրա: Վերագնահատված հիմնական միջոցները հաշվառվել են վերագնահատված գումարով:

4.2. Ֆինանսական հաշվետվությունների կազմը

Ֆինանսական հաշվետվություններում ներառված են՝

- ա) ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն՝ ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ: Ընթացիկ և ոչ ընթացիկ ակտիվներն ու պարտավորությունները ներկայացվում են առանձին դասակարգմամբ:
- բ) շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին մեկ համախմբված հաշվետվություն՝ տվյալ ժամանակաշրջանի համար: Խումբը ներկայացնում է շահույթում կամ վնասում ճանաչված ծախսերի բաժանումը (վերլուծումը)՝ օգտագործելով դրանց գործառնության վրա հիմնված դասակարգումը:
- գ) սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն՝ տվյալ ժամանակաշրջանի համար:
- դ) դրամական հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն՝ տվյալ ժամանակաշրջանի համար: Գործառնական գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի մասին տեղեկատվությունը ներկայացվում է՝ օգտագործելով ուղղակի մեթոդը: Վճարված տոկոսները դասակարգվում են որպես ֆինանսավորման, ստացված տոկոսներն ու շահաբաժինները՝ որպես ներդրումային գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքեր: Վճարված հարկերը դասակարգվում են որպես գործառնական գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքեր:
- ե) ծանոթագրություններ, որոնք բաղկացած են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի համառոտ նկարագրից և այլ բացատրական տեղեկատվությունից:

Ֆինանսական հաշվետվություններում բացահայտվում է ընթացիկ ժամանակաշրջանի ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր գումարների՝ նախորդ ժամանակաշրջանի (նախորդ տարի) համադրելի տեղեկատվությունը: Երբ Խումբը իր ֆինանսական հաշվետվություններում փոփոխում է հոգվածների ներկայացումը կամ դասակարգումը, ապա վերադասակարգում է համադրելի գումարները, բացի այն դեպքերից, երբ վերադասակարգումն անիրագործելի է:

4.3. Համախմբման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների շրջանակ

Խումբը համախմբում է բոլոր դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք գործում են ինչպես ՀՀ-ում, այնպես էլ արտերկրում:

Դուստր է այն կազմակերպությունը, որը վերահսկվում է Հնկերության կողմից: Խումբը վերահսկողություն ունի ներդրման օբյեկտի (դուստր կազմակերպության) նկատմամբ, երբ ներդրման օբյեկտում իր ներգրավվածության արդյունքում նա ունի փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն և ներդրման օբյեկտի նկատմամբ իր իշխանության միջոցով այդ հատույցների վրա ազդելու կարողություն:

Համախմբման ընթացակարգեր

Խումբը պատրաստում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ՝ միանման գործարքների և նույն հանգամանքներում տեղի ունեցող այլ դեպքերի համար օգտագործելով հաշվապահական հաշվառման միօրինակ քաղաքականություն:

Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է նրա նկատմամբ Հնկերության (մայր կազմակերպության) կողմից վերահսկողություն ձեռք բերելու ամսաթվից և դադարում է՝ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ ներդրողի (մայր կազմակերպության) վերահսկողությունը կորցնելուն պես: Դուստր կազմակերպության եկամուտներն ու ծախսերը հիմնված են լինում ակտիվների և պարտավորությունների՝

ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ մայր կազմակերպության համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված արժեքների վրա:

Չվերահսկող բաժնեմասերը համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում են սեփական կապիտալում՝ մայր կազմակերպության սեփականատերերի սեփական կապիտալից առանձին:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները կազմելիս Ընկերության և դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները համախմբվում են տող առ տող՝ գումարելով ակտիվների, պարտավորությունների, սեփական կապիտալի, եկամուտների և ծախսերի համապատասխան հոդվածները:

Որպեսզի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնեն ֆինանսական տեղեկատվություն խմբի, որպես մեկ կազմակերպության համար, կատարվում են հետևյալ քայլերը՝

- ա) համախմբվում են մայր կազմակերպության և դուստր կազմակերպությունների ակտիվների, պարտավորությունների, սեփական կապիտալի, եկամուտների, ծախսերի և դրամական հոսքերի նմանատիպ հոդվածները.
- բ) հաշվանցվում է (բացառվում է) յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպությունում մայր կազմակերպության ներդրման հաշվեկշռային արժեքը և յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության սեփական կապիտալում մայր կազմակերպության բաժինը.
- գ) ամբողջությամբ բացառվում են ներխմբային ակտիվները և պարտավորությունները, սեփական կապիտալը, եկամուտը, ծախսերը և դրամական հոսքերը, որոնք վերաբերում են խմբում ընդգրկված կազմակերպությունների միջև գործարքներին (ներխմբային գործարքներից առաջացող շահույթը կամ վնասը, որը ճանաչվել է ակտիվներում, օրինակ, պաշարներում և հիմնական միջոցներում, բացառվում է ամբողջությամբ):

4.4. Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցի յուրաքանչյուր (հիմնական) բաղկացուցիչ (առանձնացնելի միավոր), որի սկզբնական արժեքը հիմնական միջոցի ամբողջ արժեքում էական է, կամ ունի տնտեսական օգուտների սպասման նշանակալիորեն տարբեր մոդել, կամ ունի նշանակալիորեն տարբեր օգտակար ծառայություն, հաշվառվում է որպես առանձին միավոր:

Հիմնական միջոցի միավորի սկզբնավորման արժեքը բաշխում է ըստ դրա հիմնական բաղադրիչների: Հիմնական միջոցի միավորի հիմնական բաղադրիչները առանձնացնելուց հետո հիմնական միջոցի միավորի մնացած մասը ևս հաշվառվում է որպես հիմնական միջոցի միավորի հիմնական բաղադրիչ (հիմնական միջոցի միավորի մնացորդային հիմնական բաղադրիչ): Որպես հիմնական միջոցի միավորի հիմնական բաղադրիչ առանձին հաշվառվում է նաև հիմնական միջոցի միավորի անսարքությունների առկայության վերաբերյալ կանոնավոր լայնածավալ ստուգումների իրականացման ծախսումները (արժեքը), ինչպես նաև հիմնական միջոցի միավորի կանոնավոր լայնածավալ կապիտալ վերանորոգումների ծախսումները (արժեքը):

Հիմնական միջոցի միավորի հիմնական բաղադրիչները հիմնական միջոցի միավորի կազմում հաշվառվում են առանձին:

Չափումը ճանաչման պահին

Հիմնական միջոցի միավորը, որը կարող է ճանաչվել որպես ակտիվ, պետք է չափվի իր սկզբնական արժեքով, որը ճանաչման ամսաթվի դրությամբ անհապաղ վճարման գնի համարժեքն է: Երբ վճարումը վճարման նորմալ պայմաններով նախատեսված ժամկետից հետաձգվում է, անհապաղ վճարման գնի համարժեքի և ընդհանուր վճարումների տարբերությունը ճանաչվում է որպես՝ տոկոսային ծախս՝ հետաձգված ժամկետի ընթացքում, բացառությամբ եթե նշված տոկոսային ծախսումը կապիտալացվում է:

Սկզբնական արժեքի տարրերն են, մասնավորապես՝ գնման գինը, ներկրման տուրքերը, չփոխհատուցվող հարկերը և պարտադիր այլ վճարները, ակտիվը համապատասխան վայր հասցնելու և դեկավարության նախանշած նպատակներով օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ ուղղակիորեն կապված ցանկացած ծախսում: Գործարկման և նման նախաարտադրական ծախսումները հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքում չեն ներառվում: Սկզբնական արժեքը որոշելիս առևտրային գեղչերը և արտոնությունները հանվում են:

Չափումը ճանաչումից հետո

Հիմնական միջոցի միավորը՝ որպես ակտիվ ճանաչելուց հետո, հաշվառվում է վերագնահատված գումարով: Վերագնահատված գումարը իրենից ներկայացնում է դրա իրական արժեքը վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ՝ հանած համապատասխան կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները:

Եթե հիմնական միջոցի միավորը վերագնահատվում է, այդ ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ճշգրտվում է ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի վերագնահատման արդյունքներին համապատասխան: Վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ կուտակված մաշվածությունը ճշգրտվում է այնպես, որ այն հավասար լինի ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և հաշվեկշռային արժեքի միջև եղած տարբերությանը՝ արժեզրկումից կուտակված կորուստները հաշվի առնելուց հետո:

Եթե ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով աճում է, աճն ուղղակիորեն ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում և կուտակվում սեփական կապիտալի վերագնահատումից արժեքի աճի հոդվածում: Եթե այդ աճը վերականգնում է նույն ակտիվների նախկին վերագնահատումների արդյունքում առաջացած նվազումը, այն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ այն չափով, որով նախապես նվազումը ճանաչվել էր շահույթում կամ վնասում: Եթե ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերագնահատման հետևանքով նվազում է, նվազումը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Այնուամենայնիվ, նվազումը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում այն գումարի չափով, որը չի գերազանցում այդ ակտիվների գծով վերագնահատումից արժեքի աճի առկա կրեդիտային մնացորդը: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված նվազումը պակասեցնում է սեփական կապիտալի վերագնահատումից արժեքի աճի հոդվածում կուտակված գումարը:

Մաշվածություն

Հիմնական միջոցների բոլոր դասերի նկատմամբ կիրառվում է մաշվածության հաշվարկման գծային մեթոդը:

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայությունը որոշելիս հաշվի են առնվում հետևյալ գործոնները.

ա) ակտիվի ենթադրվող օգտագործելիությունը,

բ) ակնկալվող ֆիզիկական մաշվածությունը,

գ) տեխնիկական հնացածությունը,

դ) հիմնական միջոցի օգտագործման իրավական կամ նման այլ սահմանափակումներ:

Խումբը հիմնական միջոցների նկատմամբ կիրառում է հետևյալ օգտակար ծառայությունները.

Շենքեր	40-60 տարի
Կառուցվածքներ	20-40 տարի
Մեքենաներ և սարքավորումներ	5-10 տարի
Տրանսպորտային միջոցներ	6-11 տարի
Արտադրատնտեսական գույք, գործիքներ	5-8 տարի
Հաշվողական և համակարգչային տեխնիկա	3 տարի
Այլ հիմնական միջոցներ	1-8 տարի

Հողամասը ունի անսահմանափակ օգտակար ծառայություն, հետևաբար դրա համար մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Ակտիվի մաշվածությունը սկսում է հաշվարկվել, երբ այն մատչելի է օգտագործման համար, այսինքն՝ երբ այն գտնվում է այնպիսի վայրում և վիճակում, որն անհրաժեշտ է՝ ղեկավարության նախաձեռնած նպատակով այն օգտագործելու համար: Ակտիվի մաշվածության հաշվարկումը դադարում է ակտիվի՝ ՖՀՄՍ 5-ի համաձայն որպես վաճառքի համար պահվող դասակարգվելու (կամ որպես վաճառքի համար պահվող դասակարգված օտարման խմբում ներառվելու) և ակտիվն ապաճանաչելու ամսաթվերից ամենավաղով:

Հետագա ծախսումներ

Հիմնական միջոցի միավորին վերաբերող հետագա ծախսումներն ավելացվում են դրա հաշվեկշռային արժեքին (կապիտալացվում են), եթե այդ ծախսումները բավարարում են ճանաչման չափանիշները: Մասնավորապես, հիմնական միջոցի միավորի վրա նոր մասի ավելացման, կամ հիմնական միջոցի միավորի մի մասի պարբերաբար փոխարինման ծախսումները ավելացվում է հիմնական միջոցի միավորի

հաշվեկշռային արժեքին (կապիտալացվում է): Հիմնական միջոցների փոխարինվող մասերը ենթակա են ապաճանաչման: Ամենօրյա սպասարկման ծախսումները չեն ավելացվում հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքին (չեն կապիտալացվում):

Ապաճանաչում

Հիմնական միջոցի միավորի հաշվեկշռային արժեքը պետք է ապաճանաչվի, երբ՝

ա) այն օտարվում է, կամ

բ) ապագա ոչ մի տնտեսական օգուտ չի ակնկալվում դրա օգտագործումից կամ օտարումից:

4.5. Ոչ նյութական ակտիվներ

Հետազոտության փուլ

Հետազոտությունից (կամ ներքին նախագծի հետազոտության փուլից) առաջացող ոչ նյութական ակտիվները չեն ճանաչվում: Հետազոտության (կամ ներքին նախագծի հետազոտության փուլի) ծախսումները ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց տեղի ունենալու պահին:

Ներստեղծված գույքի չպետք է ճանաչվի որպես ակտիվ: Ներստեղծված մակնիշները, հրապարակումների անունները, հաճախորդների ցուցակները և ըստ էության նմանատիպ միավորները չպետք է ճանաչվեն որպես ոչ նյութական ակտիվներ:

Մշակման փուլ

Մշակումից (կամ ծրագրի մշակման փուլից) առաջացող ոչ նյութական ակտիվը ճանաչվում է այն և միայն այն դեպքում, երբ Խումբը կարող է ցուցադրել ստորև բերվածն ամբողջությամբ՝

- ա) ոչ նյութական ակտիվը այնպիսի ավարտուն վիճակի հասցնելու տեխնիկական իրագործելիությունը, որ այն մատչելի լինի օգտագործման կամ վաճառքի համար,
- բ) ոչ նյութական ակտիվը ավարտին հասցնելու և այն օգտագործելու կամ վաճառելու իր մտադրությունը,
- գ) ոչ նյութական ակտիվը օգտագործելու կամ վաճառելու իր կարողությունը,
- դ) այն, թե ինչպես է ոչ նյութական ակտիվն առաջացնելու հնարավոր ապագա տնտեսական օգուտներ: Ի թիվս այլոց, Խումբը պետք է ցուցադրի ոչ նյութական ակտիվի միջոցով ստեղծվող արդյունքի կամ հենց այդ ոչ նյութական ակտիվի համար շուկայի առկայությունը, կամ, եթե ակտիվը օգտագործվելու է Խմբի ներսում, ապա ոչ նյութական ակտիվի օգտակարությունը,
- ե) մշակումն ավարտին հասցնելու և ոչ նյութական ակտիվն օգտագործելու կամ վաճառելու համար անհրաժեշտ համապատասխան տեխնիկական, ֆինանսական և այլ միջոցների առկայությունը,
- զ) ոչ նյութական ակտիվին մշակման ընթացքում վերագրելի ծախսումները արժանահավատորեն չափելու իր կարողությունը:

Չափումը ճանաչման պահին

Ոչ նյութական ակտիվը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով:

Ոչ նյութական ակտիվի սկզբնական արժեքը ներառում է՝

- ա) դրա գնման գինը՝ ներառյալ ներկրման տուրքերն ու գնման չփոխհատուցվող հարկերը՝ առևտրային զեղչերը և արտոնությունները հանելուց հետո,
- բ) ակտիվն իր նպատակային օգտագործման վիճակին բերելու հետ կապված ցանկացած ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները:

Հետագա չափում

Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվը հաշվառվում է իր սկզբնական արժեքով (հաշվի առած հետագա ավելացվող ծախսումները)՝ հանած ցանկացած կուտակված ամորտիզացիա և ցանկացած կուտակված արժեզրկումից կորուստ:

Ամորտիզացիա

Ամորտիզացիան պետք է հաշվարկվի այն պահից, երբ ակտիվը մատչելի է օգտագործման համար՝ հետևյալ օգտակար ծառայությունից ելնելով.

- Համակարգչային ծրագիր 5 տարի
- Լիցենզիաներ Լիցենզիայի գործողության ժամկետ

Ոչ նյութական ակտիվի մնացորդային արժեքը գնահատվում է զրո, իսկ ամորտիզացիայի հաշվարկման կիրառվող մեթոդն է գծային մեթոդը:

4.6. Ակտիվների արժեզրկում

Մույն պարագրաֆի դրույթները վերաբերում են հիմնական միջոցներին, ոչ նյութական ակտիվներին:

Խումբը յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գնահատում է՝ առկա է արդյոք որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված լինել: Եթե առկա է որևէ այդպիսի հայտանիշ, ապա Խումբը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Եթե առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի՝ ակտիվը կարող է արժեզրկված լինել, ապա փոխհատուցվող գումարը գնահատվում է առանձին ակտիվի համար: Եթե հնարավոր չէ գնահատել առանձին ակտիվի փոխհատուցվող գումարը, Խումբը որոշում է այն դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը, որին պատկանում է տվյալ ակտիվը (ակտիվի դրամաստեղծ միավոր):

Արժեզրկումից կորստի ճանաչում

Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև դրա փոխհատուցվող գումարը այն և միայն այն դեպքում, եթե ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ավելի փոքր է, քան դրա հաշվեկշռային արժեքը: Այդ նվազումն իրենից ներկայացնում է արժեզրկումից կորուստ:

Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը հաշվառվում է վերագնահատված գումարով: Վերագնահատված ակտիվի արժեզրկումից ցանկացած կորուստ դիտվում է որպես վերագնահատումից արժեքի նվազում:

Արժեզրկումից կորստի ճանաչումից հետո ապագա ժամանակաշրջանների համար ակտիվի գծով մաշվածության (ամորտիզացիայի) հաշվեզրումը ճշգրտվում է՝ ակտիվի վերանայված հաշվեկշռային արժեքի և մնացորդային արժեքի (եթե այդպիսին գոյություն ունի) տարբերությունը նրա մնացորդային օգտակար ծառայության ընթացքում պարբերաբար բաշխելու նպատակով:

Արժեզրկումից կորստի հակադարձում

Արժեզրկումից կորստի հակադարձմանը վերագրելի ակտիվի ավելացած հաշվեկշռային արժեքը չպետք է գերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ (առանց համապատասխան ամորտիզացիայի կամ մաշվածության), եթե նախորդ տարիներին այդ ակտիվի գծով արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլիներ:

Ակտիվի, բացառությամբ գույքի, գծով արժեզրկումից կորստի հակադարձումը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ երբ ակտիվը հաշվառվում է վերագնահատված արժեքով: Վերագնահատված ակտիվի արժեզրկումից կորստի ցանկացած հակադարձում դիտվում է որպես վերագնահատումից արժեքի աճ:

Արժեզրկումից կորստի հակադարձումը ճանաչելուց հետո ապագա ժամանակաշրջանների համար ակտիվի գծով մաշվածության (ամորտիզացիայի) հաշվեզրումը ճշգրտվում է՝ ակտիվի վերանայված հաշվեկշռային արժեքի և մնացորդային արժեքի (եթե այդպիսին գոյություն ունի) տարբերությունը նրա մնացորդային օգտակար ծառայության ընթացքում պարբերաբար բաշխելու նպատակով:

4.7. Պաշարներ

Սկզբնական չափում

Սկզբնական ճանաչման պահին պաշարները չափվում են սկզբնական արժեքով (ինքնարժեքով):

Պաշարների ինքնարժեքը ներառում է ձեռք բերման ծախսումները, արտադրանքի վերամշակման բոլոր ծախսումները և պաշարները ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված բոլոր այլ ծախսումները:

Պաշարների ձեռքբերման ծախսումները ներառում են ձեռքբերման գինը, ներկրման տուրքերը և հարկերը (բացառությամբ նրանց, որոնք հարկային մարմինների կողմից ենթակա են Խմբին ետ վերադարձման), ինչպես նաև տրանսպորտային, բեռնման-բեռնաթափման և այլ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն կապված են

ապրանքների, նյութերի և ծառայությունների ձեռքբերման հետ: Ձեռքբերման ծախսումները որոշելիս առևտրային գեղչերը, գների իջեցումները և նմանատիպ այլ ճշգրտումները հանվում են:

Պաշարների վերամշակման ծախսումները ներառում են արտադրանքի վերամշակման հետ ուղղակիորեն կապված ծախսումները, ինչպիսիք են աշխատուժի գծով ուղղակի ծախսումները: Այն ներառում է նաև պատրաստի արտադրանքի վրա պարբերաբար բաշխվող հաստատուն և փոփոխուն արտադրական վերադիր ծախսումները, որոնք կատարվում են նյութերը պատրաստի արտադրանք դարձնելու (վերամշակելու) ընթացքում:

Հաստատուն արտադրական վերադիր ծախսումները վերամշակման ծախսումների վրա բաշխվում են՝ էլեկտրական արտադրական հզորությունների նորմալ մակարդակից: Յուրաքանչյուր միավոր արտադրանքի վրա բաշխվող հաստատուն արտադրական վերադիր ծախսումների գումարը չի ավելանում ցածր արտադրողականության կամ արտադրության պարապյուրդի հետևանքով: Զբաղված վերադիր ծախսումները ճանաչվում են որպես ծախս դրանց կատարման ժամանակաշրջանում: Արտադրության ծավալների անսովոր բարձր լինելու ժամանակաշրջաններում յուրաքանչյուր միավոր արտադրանքի վրա բաշխվող հաստատուն արտադրական վերադիր ծախսումների գումարը նվազեցվում է այնպես, որ պաշարները չչափվեն ինքնարժեքից բարձր:

Փոփոխուն արտադրական վերադիր ծախսումները յուրաքանչյուր միավոր արտադրանքի վրա բաշխվում են արտադրական հզորությունների փաստացի օգտագործման հիման վրա:

Պաշարների ինքնարժեքի մեջ այլ ծախսումները ներառվում են միայն այն չափով, որ չափով դրանք կատարվել են՝ պաշարները ներկա գտնվելու վայր և պատշաճ վիճակի բերելու համար:

Պաշարների ինքնարժեքի մեջ չներառվող և դրանց կատարման ժամանակաշրջանում ծախս ճանաչվող ծախսումների օրինակներ են՝

- ա) գերնորմատիվային ծախսումները՝ կապված նյութերի, աշխատուժի և արտադրական այլ ծախսումների գերաժախսի հետ.
- բ) պահպանման ծախսումները, բացառությամբ եթե դրանք անհրաժեշտ են արտադրության գործընթացում՝ նախքան հաջորդ արտադրական փուլին անցնելը.
- գ) վարչական վերադիր ծախսումները, որոնք կապված չեն պաշարները ներկա գտնվելու վայր հասցնելու կամ պատշաճ վիճակի բերելու հետ.
- դ) վաճառքի ծախսումները:

Երբ պաշարները ձեռք են բերվում հետաձգված մարման ժամկետով, ապա վճարման նորմալ պայմաններում ձեռքբերման գնի և վճարված գումարի տարբերությունը, ճանաչվում է որպես տոկոսային ծախս ֆինանսավորման ամբողջ ժամանակաշրջանի ընթացքում:

Պաշարների ինքնարժեքում փոխառության ծախսումների՝ կապիտալացման մոտեցումները ներկայացված են համապատասխան բաժնում:

Ինքնարժեքի բանաձևեր

Փոխադարձ փոխարկելի չհանդիսացող պաշարների, ինչպես նաև հատուկ նախագծերի համար նախատեսված ու արտադրված ապրանքների կամ ծառայությունների միավորի ինքնարժեքը հաշվարկվում է կոնկրետ արտադրանքի ինքնարժեքի որոշման ճանապարհով:

Փոխադարձ փոխարկելի հանդիսացող պաշարների ինքնարժեքը որոշվում է «Առաջին մուտք՝ առաջին ելք» (ՖԻՖՈ) բանաձևով:

Հետագա չափում

Պաշարները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով:

Պաշարների ինքնարժեքը իջեցվում է մինչև իրացման գուտ արժեքի մակարդակ՝ ըստ տեսակների հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ:

Պաշարների ինքնարժեքի ցանկացած իջեցման գումար՝ մինչև իրացման գուտ արժեք, և պաշարների բոլոր կորուստները ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, երբ կատարվել է ինքնարժեքի իջեցումը կամ առաջացել է կորուստը: Պաշարների ցանկացած իջեցման գումարի ցանկացած վերականգնման գումար, որը առաջացել է իրացման գուտ արժեքի աճից, ճանաչվում են որպես պաշարների՝ ծախս ճանաչված գումարի նվազեցում այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ տեղի է ունեցել վերականգնումը:

Ոչ իրացվելի պաշարները դուրս են գրվում իրենց հաշվեկշռային արժեքով: Ոչ իրացվելի են այն պաշարները, որոնք չեն իրացվել կամ օգտագործվել հաշվեկշռում հաշվառելուց 12 ամսվա ընթացքում և որոնք հավանական է, որ որևէ այլ ձևով չեն օգտագործվի՝ կապված դրանց բարոյական հնացման, որակի վատացման և այլ պատճառներով:

4.8. Ֆինանսական ակտիվներ

Սկզբնական ճանաչում և չափում

Ֆինանսական ակտիվը ճանաչում է, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

«Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող» ֆինանսական ակտիվները սկզբնապես գրանցվում են իրական արժեքով: Այլ բոլոր ֆինանսական ակտիվները սկզբնապես գրանցվում են իրական արժեքով՝ հաշվի առած գործարքի հետ կապված ծախսումները:

Դասակարգում և հետագա չափում. Չափման կատեգորիաներ

Խումբը դասակարգում է ֆինանսական ակտիվները՝ օգտագործելով հետևյալ չափման կատեգորիաները.

- ա) ամորտիզացված արժեքով չափվող,
- բ) իրական արժեքով չափվող՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով,
- գ) իրական արժեքով չափվող՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները՝

- ա) ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պայմանագրային դրամական հոսքերի հավաքման համար ֆինանսական ակտիվներ պահելը, և
- բ) ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք բացառապես մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով, եթե բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները՝

- ա) ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակը իրագործվում է թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքերի հավաքման միջոցով, թե՛ ֆինանսական ակտիվները վաճառելով, և
- բ) ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք բացառապես մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներն են:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, բացառությամբ երբ այն չափվում է ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով:

Ամորտիզացված արժեքի չափման համար կիրառվում է արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդը: Տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Պարտքային ֆինանսական ակտիվների դասակարգումն ու հետագա չափումը կախված է (i) ակտիվների պորտֆելի կառավարման համար Խմբի բիզնես մոդելից, և (ii) ակտիվի դրամական հոսքերի բնութագրերից:

Դասակարգում և հետագա չափում. Բիզնես մոդել

Բիզնես մոդելը այն եղանակն է, որն օգտագործելով Խումբը կառավարում է ակտիվները՝ դրամական հոսքեր ստանալու համար. արդյոք Խմբի նպատակն է. (i) ակտիվներից միայն պայմանագրային դրամական հոսքերի ստացումը («ակտիվների պահումը պայմանագրային դրամական հոսքերի ստացման համար») կամ (ii) պայմանագրային դրամական հոսքերի և ակտիվների վաճառքից առաջացող դրամական հոսքերի ստացումը («ակտիվների պահումը պայմանագրային դրամական հոսքերի և վաճառքի համար»), կամ, եթե կիրառելի չէ ոչ (i) կետը և ոչ էլ (ii) կետը, ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես «այլ» բիզնես մոդելների մաս և չափվում են իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Դասակարգում և հետագա չափում. դրամական հոսքերի հատկանիշներ.

Եթե բիզնես մոդելը նախատեսում է ակտիվների պահում պայմանագրային դրամական հոսքերի ստացման կամ պայմանագրային դրամական հոսքերի ստացման և վաճառքի համար, Խումբը գնահատում է, թե արդյոք դրամական հոսքերը ներկայացնում են միայն մայր գումարի և տոկոսագումարի վճարումները:

Վերագասակարգում

Ֆինանսական ակտիվները վերագասակարգվում են միայն այն դեպքում, երբ ամբողջությամբ փոփոխվում է այդ պորտֆելի կառավարման բիզնես մոդելը: Վերագասակարգումը իրականացվում է առաջընթաց՝ բիզնես մոդելի փոփոխությունից հետո առաջին հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբից:

Արժեզրկում-ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատված պահուստ

Ելնելով կանխատեսումներից, Խումբը հաշվարկում է ամորտիզացված արժեքով չափվող պարտքային գործիքների հետ կապված ակնկալվող պարտքային կորուստները: Խումբը չափում է ակնկալվող պարտքային կորուստները և ճանաչում յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ֆինանսական ակտիվների համար պարտքային կորուստների գնահատված պահուստը:

Ակնկալվող կորուստների պահուստի չափումն արտացոլում է՝

- ա) անկողմնակալ և հավանականությամբ կշռված գումար, որը որոշվում է՝ գնահատելով հնարավոր արդյունքների տիրույթը,
- բ) փողի ժամանակային արժեքը, և
- գ) անցյալ դեպքերի, ընթացիկ պայմանների և ապագա տնտեսական պայմանների կանխատեսումների վերաբերյալ ողջամիտ և հիմնավորվող տեղեկատվությունը, որը հասանելի է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի:

Շահույթում կամ վնասում, որպես արժեզրկումից օգուտ կամ կորուստ, ճանաչվում է ակնկալվող պարտքային կորուստների (կամ դրանց հակադարձումների) այն գումարը, որն անհրաժեշտ է, որպեսզի հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կորստի պահուստը ճշգրտվի մինչև այն գումարը, որը պահանջվում է ճանաչել:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող պարտքային գործիքները ներկայացվում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ հանած ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատված պահուստը:

Խումբը դիտարկում է ֆինանսական ակտիվի պարտագանցումը 12-ամսյա ժամկետում, պարտագանցումը ամբողջ ժամկետում, և արժեզրկումը: Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների համար գնահատվում է ֆինանսական գործիքի գծով պարտագանցման տեղի ունենալու ռիսկը դրա ակնկալվող ժամկետի ընթացքում: 12-ամսյա ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստների մաս են և արտացոլում են ամբողջ ժամկետում դրամական պակասորդները, որոնք կառաջանան, եթե պարտագանցում տեղի ունենա հաշվետու ամսաթվից հետո հաջորդող 12 ամսում (կամ ավելի կարճ ժամկետում, եթե ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետը 12 ամսից պակաս է):

Խումբը մշտապես կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով առևտրական դեբիտորական պարտքերի, պայմանագրի գծով ակտիվների և վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի համար:

Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, երբ տեղի են ունեցել մեկ կամ մի քանի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա: Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները՝

- ա) թողարկողի կամ փոխառուի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- բ) պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է պարտագանցումը (դեֆոլտը) կամ ժամկետանց դառնալը,
- գ) փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների հետ կապված տնտեսական կամ պայմանագրային պատճառներով փոխառուի պարտատիրոջ (պարտատերերի) կողմից զիջումների տրամադրումը, որոնք այլապես չէին տրամադրվի պարտատիրոջ (պարտատերերի) կողմից,
- դ) հավանական է դառնում, որ փոխառուն կսննկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի,

- ե) ֆինանսական դժվարությունների պատճառով տվյալ ֆինանսական ակտիվի համար ակտիվ շուկայի վերացումը,
- զ) ֆինանսական ակտիվի գնումը կամ սկզբնավորումը մեծ զեղչով, որն արտացոլում է կրած պարտքային կորուստները:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվները ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն դուրս են գրվում, երբ Խումբը սպասել է դրանց հավաքագրելու բոլոր գործնական հնարավորությունները և եզրահանգել է, որ այդպիսի ակտիվների փոխհատուցման հետ կապված ակնկալիքները անհիմն են: Դուրսգրումը իրենից ներկայացնում է ապաճանաչում: Խումբը կարող է դուրս գրել ֆինանսական ակտիվները, չնայած այդ գումարների վերականգնման (ստացման) համար կիրառվում են հարկադրման միջոցներ, Բայց ողջամիտ ակնկալիքներ չկան:

Ապաճանաչում

Խումբը ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, երբ. (ա) ակտիվը մարվել է կամ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցրել են իրենց ուժը կամ (բ) Խումբը փոխանցել է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքերի նկատմամբ իրավունքները կամ կնքել է ակտիվների փոխանցման պայմանագիր, միաժամանակ (i) փոխանցելով ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր էական ռիսկերն ու պարզևատրումները կամ (ii) չփոխանցելով և նաև չպահպանելով ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր էական ռիսկերն ու հատույցները, սակայն չպահպանելով նաև ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը: Վերահսկողությունը համարվում է պահպանված, եթե մյուս կողմը գործնականում չի կարող ակտիվն ամբողջությամբ վաճառել չփոխկապակցված երրորդ կողմի՝ առանց վաճառքի վրա լրացուցիչ սահմանափակումներ դնելու անհրաժեշտության:

Ապաճանաչումից առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքեր

Առևտրական դեբիտորական պարտքերը ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ են:

Դեբիտորական պարտքերը չափվում են գործարքի գնով (սկզբնական հաշվում նշված գումարով), բացառությամբ այն դեպքի, երբ դեբիտորական պարտքը չի պարունակում ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ: Այս դեպքում դեբիտորական պարտքը չափվում է զեղչված արժեքով:

Տրված փոխառություններ

Տրված փոխառությունները ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ են:

Սկզբնական ճանաչման պահին անտոկոս և ցածր տոկոսադրույքով տրված ժամկետային փոխառության զեղչումից (իրական արժեքով չափումից) առաջացած գուտ արդյունքը (վնասը) ճանաչվում է

- սեփական կապիտալում, եթե ֆինանսական ակտիվը մասնակիցների ու նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպությունների գծով է, և
- շահույթում կամ վնասում, եթե ֆինանսական ակտիվը այլ կողմերի գծով է:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները դրամարկղում դրամական միջոցներն են և ցայահանջ ավանդները: Դրամական միջոցների համարժեքները պահվում են կարճաժամկետ դրամական պարտավորությունները բավարարելու նպատակով, այլ ոչ թե ներդրման կամ այլ նպատակներով: Որպեսզի ներդրումները որակվեն որպես դրամական միջոցների համարժեքներ, դրանք պետք է լինեն ազատ փոխարկելի՝ նախապես հայտնի դրամական գումարներով, և դրանց արժեքի փոփոխման ռիսկը պետք է լինի ոչ նշանակալի: Հետևաբար, ներդրումները սովորաբար դասվում են դրամական միջոցների համարժեքների շարքին միայն այն դեպքում, եթե դրանք ունեն մարման կարճ ժամկետ, օրինակ՝ ձեռքբերման օրվանից երեք ամիս, կամ ավելի քիչ: Բանկային օվերդրաֆտները, որոնք ենթակա են ցայահանջ մարման, կազմում են Խմբի դրամական միջոցների կառավարման բաղկացուցիչ մասը և, որպես բաղադրիչ, դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ներառվում են դրամական միջոցներում և դրամական միջոցների համարժեքներում, իսկ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ պարտավորություններում:

4.9. Բաժնային գործիքներ

Որպես պարտավորություն կամ սեփական կապիտալ դասակարգումը Խմբի կողմից թողարկված պարտքային և բաժնային գործիքները դասակարգվում են կա'մ որպես ֆինանսական պարտավորություններ, կա'մ էլ որպես սեփական կապիտալ՝ պայմանագրային համաձայնության բովանդակությանը և ֆինանսական պարտավորության ու բաժնային գործիքի սահմանումներին համապատասխան:

Խմբի կողմից թողարկված բաժնային գործիքները ճանաչվում են ստացված մուտքերի հիման վրա՝ հանած թողարկմանը ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները:

Խմբի սեփական բաժնային գործիքների հետգնումը ճանաչվում է ուղղակիորեն սեփական կապիտալում՝ որպես վերջինիս նվազեցում: Խմբի սեփական բաժնային գործիքների գնման, վաճառքի, թողարկման կամ մարման գծով շահույթում կամ վնասում որևէ օգուտ կամ կորուստ չի ճանաչվում:

4.10. Ֆինանսական պարտավորություններ

Ճանաչում

Խումբը ֆինանսական պարտավորությունը ճանաչում է, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ապաճանաչում

Խումբը ֆինանսական պարտավորությունը (կամ ֆինանսական պարտավորության մի մասը) ապաճանաչում է, երբ այն մարվում է, այսինքն՝ երբ պայմանագրում նշված պարտականությունը կատարվում է կամ չեղյալ է համարվում կամ ուժը կորցնում է: Ապաճանաչված ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի և վճարված կամ վճարվելիք հատուցման միջև տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Գոյություն ունեցող փոխառուի և փոխատուի միջև նշանակալիորեն տարբերվող պայմաններով պարտքային գործիքների փոխանակությունը հաշվառվում է որպես սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մարում և նոր ֆինանսական պարտավորության ճանաչում: Նմանապես, գոյություն ունեցող ֆինանսական պարտավորության կամ դրա մի մասի պայմանների նշանակալի վերափոխումը (անկախ այն բանից, արդյոք այն վերագրելի է փոխառուի ֆինանսական դժվարություններին) հաշվառվում է որպես սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մարում և նոր ֆինանսական պարտավորության ճանաչում:

Դասակարգում և չափում

Ֆինանսական պարտավորությունները դասակարգվում են որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, և իրական արժեքով չափվող՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Առևտրական կրեդիտորական պարտքերը, ստացված վարկերը և փոխառությունները ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ են:

Առևտրական կրեդիտորական պարտքեր

Սկզբնական ճանաչման պահին առևտրական կրեդիտորական պարտքը չափվում է սկզբնական արժեքով (սկզբնական հաշվում նշված գումարով), բացառությամբ այն դեպքի, երբ կրեդիտորական պարտքը չի պարունակում ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ: Այս դեպքում կրեդիտորական պարտքը չափվում է զեղչված արժեքով:

Ստացված վարկեր և փոխառություններ

Ստացված վարկը և փոխառությունը սկզբնապես չափվում է իր իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված այն ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը:

Սկզբնական ճանաչման պահին անտոկոս և ցածր տոկոսադրույքով ստացված ժամկետային փոխառության զեղչումից (իրական արժեքով չափումից) առաջացած գուտ արդյունքը (օգուտը) ճանաչվում է

- որպես սեփական կապիտալի այլ տարր, եթե ֆինանսական պարտավորությունը բաժնետերերի ու նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպությունների գծով է, և
- շահույթում կամ վնասում, եթե ֆինանսական պարտավորությունը այլ կողմերի գծով է:

Սկզբնական չափումից հետո ստացված վարկերը և փոխառությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունքային տոկոսադրույքի մեթոդը:

Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվը և ֆինանսական պարտավորությունը հաշվանցվում են, և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում են զուտ գումարով այն դեպքում, երբ Խումբը՝

- ա) տվյալ պահին ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, և
- բ) մտադիր է կամ հաշվարկը (մարումը) իրականացնել զուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

4.11. Վարձակալություն. որպես վարձակալ

Ճանաչում

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը և վարձակալության գծով պարտավորությունը: Վարձակալության մեկնարկի ամսաթիվը՝ որի դրությամբ վարձատուն հիմքում ընկած ակտիվը դարձնում է մատչելի վարձակալի օգտագործման համար:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի սկզբնական չափում

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին Խումբը չափում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնական արժեքով:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի սկզբնական արժեքը ներառում է՝

- ա) վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական չափման գումարը,
- բ) վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումներ,
- գ) վարձակալի կողմից կրած սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումներ, և
- դ) այն ծախսումների գնահատականը, որը վարձակալը կկրի հիմքում ընկած ակտիվն ապամոնտաժելիս կամ քանդելիս, ինչպես նաև այդ ակտիվի զբաղեցրած տեղանքը վերականգնելիս կամ հիմքում ընկած ակտիվը վերականգնելիս՝ բերելով այն վիճակի, որը պահանջվում է վարձակալության պայմանագրի ժամկետներով և պայմաններով, բացառությամբ այն ծախսումների, որոնք կատարվում են պաշարների արտադրության համար:

Վարձակալության գծով պարտավորության սկզբնական չափում

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին Խումբը չափում է վարձակալության գծով պարտավորությունը՝ այն վարձավճարների ներկա արժեքով, որոնք դեռևս չեն վճարվում այդ ամսաթվին:

Վարձավճարները պարունակում են վարձակալության ժամկետի ընթացքում հիմքում ընկած ակտիվի օգտագործման իրավունքի գծով հետևյալ վճարումները, որոնք դեռևս չեն վճարվում մեկնարկի ամսաթվին՝

- ա) հաստատուն վճարումներ՝ հանած վարձակալության ցանկացած ստացվելիք խրախուսում,
- բ) վարձակալության փոփոխուն վճարումներ, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը, օրինակ՝ վճարումներ՝ կապված սպառողական գների ինդեքսից, վճարումներ՝ կապված ուղենշային տոկոսադրույքից (ինչպես օրինակ՝ LIBOR-ը), կամ վճարումներ, որոնք տատանվում են՝ կապված վարձակալության շուկայական դրույքների փոփոխությունների հետ:
- գ) գումարները, որոնք, ինչպես սպասվում է կվճարվեն վարձակալի կողմից՝ մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո,
- դ) գնման օպցիոնի իրագործման զին, եթե վարձակալը խելամուտքեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, և

ե) վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումներ, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է վարձակալի՝ վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոնի իրագործումը:

Վարձավճարները պետք է զեղչվեն՝ կիրառելով վարձակալի վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը, եթե այդ դրույքը կարելի է հեշտությամբ որոշել: Եթե այդ դրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել, վարձակալը պետք է կիրառի վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի հետագա չափում

Մեկնարկի ամսաթվից հետո Խումբը չափում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը՝ կիրառելով սկզբնական արժեքի մոդելը, բացառությամբ՝ եթե օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը վերաբերում է հիմնական միջոցների դասին, որի նկատմամբ Խումբը կիրառում է վերագնահատման մոդելը: Այս դեպքում Խումբը կիրառում է վերագնահատման մոդելը բոլոր այն օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների նկատմամբ, որոնք վերաբերում են հիմնական միջոցի տվյալ դասին:

Սկզբնական արժեքի մոդել կիրառելիս վարձակալը պետք է չափի օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվը սկզբնական արժեքով՝

ա) հանած՝ կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները, և

բ) ճշգրտված՝ վարձակալության գծով պարտավորության ցանկացած վերաչափմամբ:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկելիս Խումբը կիրառում է հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկման քաղաքականությունը:

Վարձակալության գծով պարտավորության հետագա չափում

Մեկնարկի ամսաթվից հետո Խումբը վարձակալության գծով պարտավորությունը չափում է՝

ա) ավելացնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ վարձակալության գծով պարտավորության սոկոսը արտացոլելու համար,

բ) նվազեցնելով հաշվեկշռային արժեքը՝ կատարված վարձավճարները արտացոլելու համար, և

գ) վերաչափելով հաշվեկշռային արժեքը՝ ցանկացած վերանայում կամ վարձակալության վերափոխում, կամ վերանայված հաստատուն վարձավճարները արտացոլելու համար:

Վարձակալության ժամկետի ընթացքում վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսն ըստ ժամանակաշրջանների այն գումարն է, որը ներկայացնում է հաստատուն պարբերական տոկոսադրույք վարձակալության գծով պարտավորության մնացորդի նկատմամբ:

Ներկայացում

Խումբը ներկայացնում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները՝ այլ ակտիվներից առանձին և վարձակալության գծով պարտավորությունները՝ այլ պարտավորություններից առանձին:

Կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություն

Խումբը կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների նկատմամբ կիրառում է հաշվառման պարզեցված մոտեցումներ և չի ճանաչում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ:

Խումբը կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների գծով վարձավճարները վարձակալության ժամկետի ընթացքում ճանաչում է որպես ծախս (ծախսում) գծային հիմունքով:

4.12. Վարձակալություն. որպես վարձատու

Դասակարգում

Խումբը տրված վարձակալությունը դասակարգում է որպես ֆինանսական վարձակալություն կամ որպես գործառնական վարձակալություն:

Վարձակալությունը դասակարգվում է որպես ֆինանսական, եթե փոխանցվում են հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Մնացած բոլոր դեպքերում վարձակալությունը դասակարգվում է որպես գործառնական:

Ֆինանսական վարձակալություն

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին Խումբը ֆինանսական վարձակալության տրված ակտիվները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչում է ակտիվ և ներկայացնում դրանք որպես դեբիտորական պարտք՝ վարձակալությունում գուտ ներդրումների մեծությամբ հավասար գումարով:

Վարձակալության գուտ ներդրման չափման մեջ ներառվող վարձավճարները ներառում են վարձակալության ժամկետի ընթացքում հիմքում ընկած ակտիվի օգտագործման իրավունքի գծով հետևյալ վճարները, որոնք չեն ստացվում մեկնարկի ամսաթվին՝

- ա) հաստատուն վճարումներ՝ հանած վարձակալության ցանկացած վճարվելիք խրախուսում,
- բ) վարձակալության փոփոխուն վճարումներ, որոնք կախված են որևէ ինդեքսից կամ դրույքից և որոնք սկզբնապես չափվել են՝ կիրառելով մեկնարկի ամսաթվին գործող ինդեքսը կամ դրույքը,
- գ) վարձատուին տրամադրված ցանկացած մնացորդային արժեքի երաշխիք, որը տրամադրվում է վարձակալի, վարձակալի հետ կապակցված կողմի կամ վարձատուի հետ չկապակցված այն երրորդ կողմի կողմից, որը ի վիճակի է կատարել այդ երաշխիքի գծով պարտականությունները,
- դ) գնման օպցիոնի իրագործման գինը, եթե վարձակալը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, և
- ե) վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումները, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է վարձակալի՝ վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոնի իրագործումը:

Գործառնական վարձակալություն

Գործառնական վարձակալության հանձնված ակտիվները Խումբը արտացոլում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ ըստ ակտիվի բնույթի:

Գործառնական վարձակալությունից ստացված եկամուտը ճանաչվում է գծային հիմունքով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

Վարձակալության տրված մաշվող (ամորտիզացվող) ակտիվների մաշվածության հաշվարկման քաղաքականությունը համապատասխանում է նմանատիպ ակտիվների համար կիրառվող մաշվածության հաշվարկման քաղաքականությանը:

4.13. Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ

Երբ աշխատակիցը հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում Խմբին մատուցել է ծառայություն, Խումբը, աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների չգեղչված գումարը, որոնք ակնկալվում է վճարել այդ ծառայության դիմաց, ճանաչում է՝

- ա) որպես պարտավորություն՝ արդեն վճարված գումարները հանելուց հետո: Եթե արդեն վճարված գումարը գերազանցում է հատուցումների չգեղչված գումարը, Խումբը ճանաչում է այդ տարբերությունը որպես ակտիվ՝ այն չափով, որով կանխավճարը կհանգեցնի, օրինակ, ապագա վճարումների կրճատման կամ դրամական միջոցների վերադարձի, և
- բ) որպես ծախս, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ՖՀՄՄ-ներով պահանջվում կամ թույլատրվում է հատուցումների գումարը ներառել մեկ այլ ակտիվի արժեքի մեջ (օրինակ, պաշարների, հիմնական միջոցների դեպքում):

Խումբը փոխհատուցելի բացակայությունների ձևով աշխատակիցների հատուցումների ակնկալվող ծախսումները ճանաչում է՝

- ա) կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում (օրինակ՝ տարեկան արձակուրդը)՝ այն ժամանակ, երբ աշխատակիցները ծառայություն են մատուցում, որն ավելացնում է իրենց իրավունքները ապագա փոխհատուցելի բացակայությունների նկատմամբ, և

բ) չկուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների դեպքում (օրինակ՝ ժամանակավոր անաշխատունակությունը)՝ այն ժամանակ, երբ բացակայությունը տեղի է ունենում:

Խումբը կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով ակնկալվող ծախսումները չափում է որպես լրացուցիչ գումար, որը ակնկալում է վճարել որպես հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ կուտակված չօգտագործված իրավունքների արդյունք:

4.14. Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ և պայմանական ակտիվներ

Ճանաչում

Պահուստը ճանաչվում է, երբ՝

ա) Խումբն ունի ներկա պարտականություն (իրավական կամ կառուցողական)՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք.

բ) հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու համար կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք. և

գ) պարտականության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Պայմանական պարտավորությունը և պայմանական ակտիվը չեն ճանաչվում:

Չափում

Որպես պահուստ ճանաչված գումարը իրենից ներկայացնում է հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ներկա պարտականությունը մարելու համար պահանջվող ծախսումների լավագույն գնահատականը:

Եթե ժամանակի մեջ դրամի արժեքի ազդեցությունը էական է, ապա պահուստի գումարը իրենից ներկայացնում է այն ծախսումների ներկա արժեքը, որոնք, ըստ ակնկալության, կպահանջվեն այդ պարտականությունը մարելու համար:

Զեղչման դրույքը (կամ դրույքները) պետք է լինի այն դրույքը (կամ դրույքները)՝ առանց հաշվի առնելու հարկման ազդեցությունը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի և այդ պարտավորությանը հասուն կիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները: Զեղչման դրույքը չպետք է արտացոլի այն ռիսկերը, որոնց գծով դրամական միջոցների ապագա հոսքերի գնահատումներն արդեն ճշգրտվել են:

Պահուստը պետք է օգտագործվի միայն այն ծախսումների դիմաց, որոնց գծով այդ պահուստը սկզբնապես ճանաչվել էր:

4.15. Հասույթ գնորդների հետ պայմանագրերից

Ճանաչում

Խումբը հաշվառում է գնորդի հետ պայմանագիրը միայն այն դեպքում, եթե բավարարվում են ստորև նկարագրված բոլոր չափանիշները.

ա) պայմանագրի կողմերը հաստատել են պայմանագիրը և պարտավորվում են կատարել իրենց պայմանագրային պարտականությունները.

բ) կարող է որոշակիացվել փոխանցվող ապրանքներին կամ ծառայություններին վերաբերող յուրաքանչյուր կողմի իրավունքները.

գ) կարող է որոշակիացվել փոխանցվող ապրանքների կամ ծառայությունների վճարման պայմանները.

դ) պայմանագիրն ունի առևտրային բնույթ. և

ե) հավանական է, որ կստանա գնորդին փոխանցվող ապրանքների կամ ծառայությունների դիմաց հատուցումը:

Կատարման պարտականության որոշակիացում

Պայմանագրի մեկնարկին Խումբը գնահատում է գնորդի հետ պայմանագրով խոստացված ապրանքները կամ ծառայությունները և որպես կատարման պարտականություն որոշակիացնում է յուրաքանչյուր խոստում գնորդին փոխանցելու՝

ա) ապրանք կամ ծառայություն (կամ ապրանքների կամ ծառայությունների խումբ), որը տարբերակելի է կամ
բ) տարբերակելի ապրանքների կամ ծառայությունների շարք, որն ըստ էության նույնն է և գնորդին փոխանցվում է նույն սխեմայով (եղանակով):

Կատարման պարտականություններ չեն խմբի այն գործողությունները, որոնք պետք է իրականացվեն պայմանագիրը կատարելու համար, բայց չեն հանդիսանում գնորդին ապրանքների և ծառայությունների փոխանցման խոստում:

Կատարման պարտականությունների կատարում

Խումբը ճանաչում է հասույթ, երբ (կամ այնքանով, որքանով) կատարում (բավարարում) է կատարման պարտականությունը՝ խոստացված ապրանքը կամ ծառայությունը (այսինքն՝ ակտիվը) փոխանցելով գնորդին: Ակտիվը համարվում է փոխանցված, երբ (կամ այնքանով, որքանով) գնորդն այդ ակտիվի նկատմամբ ձեռք է բերում վերահսկողություն:

Կատարման պարտականություններ՝ ժամանակի ընթացքում կատարվող

Խումբը ժամանակի ընթացքում է փոխանցում ապրանքի կամ ծառայության նկատմամբ վերահսկողությունը և, հետևաբար, կատարում (բավարարում) է կատարման պարտականությունը և ճանաչում հասույթ ժամանակի ընթացքում, եթե բավարարվում է ստորև բերված չափանիշներից որևէ մեկը՝

- ա) գնորդը միաժամանակ ստանում և սպառում է Խմբի կողմից կատարված (բավարարված) կատարման պարտականության արդյունքում ստացված օգուտները՝ կատարման պարտականության կատարմանը (կատարողականին) զուգընթաց.
- բ) կատարման պարտականության կատարման արդյունքում ստեղծվում կամ բարելավվում է ակտիվ (օրինակ՝ անավարտ արտադրանքը), որը վերահսկվում է գնորդի կողմից՝ ակտիվի ստեղծմանը կամ բարելավմանը զուգընթաց. կամ
- գ) կատարման պարտականության կատարումը չի ստեղծում Խմբի համար այլընտրանքային կիրառում ունեցող ակտիվ, և Խումբը ունի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք վճարումներ ստանալու՝ մինչև այդ ամսաթիվը կատարման պարտականության կատարման դիմաց:

Կատարման պարտականություններ՝ ժամանակի որոշակի պահին կատարվող

Եթե կատարման պարտականությունը չի կատարվում ժամանակի ընթացքում, Խումբը կատարում (բավարարում) է այդ կատարման պարտականությունը ժամանակի որոշակի պահին:

Որոշելու համար ժամանակի այն պահը, երբ գնորդը ձեռք է բերում խոստացված ակտիվի նկատմամբ վերահսկողություն, իսկ Խումբը կատարում (բավարարում) է կատարման իր պարտականությունը, դիտարկվում է վերահսկողության նկատմամբ կիրառվող պահանջները: Ի լրումն, դիտարկվում է նաև հետևյալը՝

- ա) Խումբը ունի այդ ակտիվի դիմաց վճարումներ ստանալու ներկա իրավունք.
- բ) գնորդն ակտիվի նկատմամբ ունի սեփականության իրավունք.
- գ) Խումբը փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ ֆիզիկական տիրապետման իրավունք.
- դ) գնորդն ունի ակտիվի սեփականության հետ կապված նշանակալի ռիսկեր և հատույցներ.
- ե) գնորդն ակցեպտավորել (ընդունել) է ակտիվը:

Ակտիվի նկատմամբ վերահսկողություն

Ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը նշանակում է ունենալ ակտիվի օգտագործումը ուղղորդելու և նրանից բոլոր մնացած նշանակալի օգուտները ստանալու կարողություն:

Վերահսկողությունը ներառում է Խմբի կարողությունը կանխել (արգելել) այլ կազմակերպություններին՝ ուղղորդել ակտիվի օգտագործումը և նրանից ստանալ օգուտներ: Ակտիվից ստացվող օգուտները պոտենցիալ դրամական հոսքերն են (ներհոսքերը կամ արտահոսքերի խնայողությունները), որոնք կարող են ստացվել ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն:

Գործարքի գին

Գործարքի գինը հատուցման այն գումարն է, որը Խումբը ակնկալում է ստանալ, որպես փոխանակում, գնորդին խոստացված ապրանքները կամ ծառայությունները փոխանցելու դիմաց, բացառությամբ երրորդ կողմերի անունից հավաքագրված գումարները (օրինակ՝ ԱԱՀ, ակցիզային հարկ):

Հատուցումը, որը խոստացվել է գնորդի հետ կնքած պայմանագրով, կարող է ներառել հաստատուն (ֆիքսված) գումարներ, փոփոխուն գումարներ կամ երկուսը միասին:

Գործարքի գինը վերագրվում է պայմանագրում որոշակիացված յուրաքանչյուր կատարման պարտականությանը՝ կիրառելով առանձին վաճառքի գնի հարաբերակցության հիմունքը: Առանձին վաճառքի գնի լավագույն վկայությունը ապրանքի կամ ծառայության դիտելի գինն է, երբ Խումբը այդ ապրանքը կամ ծառայությունը առանձին-առանձին վաճառում է համանման հանգամանքներում և համանման գնորդներին:

Եթե առանձին վաճառքի գինը ուղղակիորեն դիտելի չէ, ապա կիրառվում են վաճառքի գնի գնահատման հետևյալ մեթոդները՝

ա) ճշգրտված շուկայական գնահատման մոտեցում,

բ) ակնկալվող ծախսումներ գումարած մարժա մոտեցում, և

գ) մնացորդային մոտեցում:

Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ կա դիտելի վկայություն, որ ամբողջ գեղչը վերաբերում է մեկ կամ մի քանի, բայց պայմանագրով ամրագրված ոչ բոլոր կատարման պարտականություններին, գեղչը համամասնորեն վերագրվում է պայմանագրով ամրագրված բոլոր կատարման ենթակա պարտականություններին: Այդպիսի հանգամանքներում՝ գեղչի համամասնական վերագրումը հանդիսանում է գործարքի գինը յուրաքանչյուր կատարման պարտականությանը վերագրման հետևանք՝ հիմքում ընկած տարբերակելի ապրանքների կամ ծառայությունների առանձին վաճառքի գնի հարաբերակցության հիման վրա:

Նշանակալի ֆինանսավորման բաղադրիչ

Գործարքի գինը որոշելիս՝ Խումբը ճշգրտում է հատուցման խոստացված գումարը՝ հաշվի առնելու համար ժամանակի մեջ դրամի արժեքի ազդեցությունը, եթե պայմանագրի կողմերի միջև համաձայնեցված վճարման ժամանակացույցը (բացահայտ կամ ենթադրյալ) կողմերին տրամադրում է նշանակալի օգուտ՝ գնորդին ապրանքներ կամ ծառայություններ փոխանցելու ֆինանսավորումից: Այդպիսի հանգամանքներում, պայմանագիրը պարունակում է ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ: Ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչ կարող է առկա լինել անկախ նրանից ֆինանսավորման խոստումը բացահայտորեն ամրագրված է պայմանագրում, թե ենթադրվում է պայմանագրի կողմերի միջև համաձայնեցված վճարման պայմաններով:

Խոստացված հատուցման գումարը ֆինանսավորման նշանակալի բաղադրիչի գծով ճշգրտելու նպատակը Խումբը հասույթը ճանաչում է այն գումարով, որը գնորդը կվճարեր խոստացված ապրանքների կամ ծառայությունների դիմաց, եթե գնորդը այդ ապրանքների կամ ծառայությունների դիմաց վճարեր «կանխիկ», երբ (կամ այնքանով, որքանով) դրանք փոխանցվում են գնորդին (այսինքն՝ վաճառքի «կանխիկ» գինը):

Տոկոսները հաշվարկվում են արդյունքային տոկոսադրույթի մեթոդով:

Գնորդին վճարման ենթակա հատուցում

Գնորդին վճարման ենթակա հատուցումը ներառում է դրամական միջոցների գումարներ, որոնք Խումբը վճարում է կամ ակնկալում է վճարել: Գնորդին վճարման ենթակա հատուցումը ներառում է նաև կրեդիտ կամ այլ հոդվածներ (օրինակ, կուպոններ կամ վաուչերներ), որոնք կարող են օգտագործվել (հաշվանցվել) Խմբին (կամ այլ կողմերին, որոնք գնորդից գնում են Խմբի ապրանքները կամ ծառայությունները) վճարվելիք գումարների դիմաց: Խումբը գնորդին վճարման ենթակա հատուցումը հաշվառում է որպես գործարքի գնի նվազեցում և, հետևաբար, հասույթի նվազեցում:

Ոչ դրամական հատուցում

Այն պայմանագրերի համար գործարքի գինը որոշելիս, որոնց համաձայն Խումբը խոստանում է հատուցում ոչ դրամական հատուցման ձևով, ոչ դրամական հատուցումը չափվում է իրական արժեքով:

Հասույթի ճանաչում և չափում

Հասույթը ճանաչվում է, երբ (կամ այնքանով, որքանով) Խումբը կատարում (բավարարում) է կատարման պարտականությունը՝ խոստացված ապրանքը կամ ծառայությունը (այսինքն՝ ակտիվը) փոխանցելով գնորդին:

Ակտիվը համարվում է փոխանցված, երբ (կամ այնքանով, որքանով) գնորդն այդ ակտիվի նկատմամբ ձեռք է բերում վերահսկողություն:

Երբ (կամ այնքանով, որքանով) կատարման պարտականությունը կատարվում է, Խումբը ճանաչում է որպես հասույթ՝ գործարքի գնի այն մասը, որը վերագրվում է տվյալ կատարման պարտականությանը:

Երբ կատարման պարտականության կատարման արդյունքը խելամոռեմ չափելի չէ, ապա հասույթը ճանաչվում է կատարված ծախսումների չափով:

Կատարման պարտականության ամբողջությամբ կատարման առաջընթացի (աստիճանի) չափում

Ժամանակի ընթացքում կատարվող յուրաքանչյուր կատարման պարտականության համար Խումբը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում հասույթը՝ չափելով այդ կատարման պարտականության ամբողջությամբ կատարման առաջընթացը (աստիճանը):

Կատարման առաջընթացի (աստիճանի) չափման նպատակն է ներկայացնել խոստացված ապրանքների կամ ծառայությունների վերահսկողությունը գնորդին փոխանցելու կատարողականը (այսինքն՝ կազմակերպության կողմից կատարման պարտականության կատարումը):

Կատարման առաջընթացի (աստիճանի) չափման համար կիրառվում են արդյունքների (ելքային) մեթոդները և ռեսուրսների (մուտքային) մեթոդները: Արդյունքների մեթոդները, ինչպիսիք են՝ մինչև տվյալ ամսաթիվը ավարտված կատարման պարտականության ուսումնասիրությունը, ստացված արդյունքների գնահատումները, փուլերի ավարտվածությունը, անցած ժամանակահատվածը, արտադրված կամ առաքված միավորները: Ռեսուրսների մեթոդները, ինչպիսիք են՝ սպառված ռեսուրսները, ծախսված աշխատաժամերը, կրած ծախսումները, անցած ժամանակահատվածը, օգտագործված մեքենա ժամերը:

Պայմանագրի ծախսումներ

Ծախսումները, որոնք վերաբերում են ուղղակիորեն պայմանագրին (կամ ակնկալվող կոնկրետ պայմանագրին) ներառում են՝

- ա) աշխատուժի գծով ուղղակի ծախսումներ (օրինակ՝ այն աշխատակիցների աշխատավարձը, որոնք խոստացված ծառայությունները ուղղակիորեն մատուցում են գնորդին):
- բ) նյութերի գծով ուղղակի ծախսումներ (օրինակ՝ նյութերը, որոնք օգտագործվում են գնորդին խոստացված ծառայությունները մատուցելիս):
- գ) բաշխված ծախսումները, որոնք վերաբերում են ուղղակիորեն պայմանագրին կամ պայմանագրից բխող գործունեություններին (օրինակ՝ պայմանագրի կառավարման և վերահսկման ծախսումները, պայմանագրի կատարման ընթացքում օգտագործվող գործիքների, սարքավորումների և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների ապահովագրությունը և ամորտիզացիան):
- դ) ծախսումները, որոնք պայմանագրի շրջանակներում գնորդի կողմից միանշանակ ենթակա են հատուցման և
- ե) այլ ծախսումները, որոնք Խումբը կրում է բացառապես պայմանագիրը կնքելու արդյունքում (օրինակ՝ հատուցումներ ենթակապալառուներին):

Խումբը հետևյալ ծախսումները ճանաչում է որպես ծախս, երբ դրանք կատարվում են՝

- ա) ընդհանուր և վարչական ծախսումներ (բացառությամբ, եթե այդ ծախսումները պայմանագրի համաձայն գնորդի կողմից միանշանակ ենթակա են հատուցման)։
- բ) պայմանագրի իրականացման նպատակով վատնված նյութերի, աշխատուժի կամ այլ ռեսուրսների գծով ծախսումներ, որոնք ներառված չեն պայմանագրի գնի մեջ։
- գ) ծախսումներ, որոնք վերաբերում են պայմանագրի արդեն իսկ կատարված (կամ մասնակի կատարված) կատարման պարտականություններին (այսինքն՝ ծախսումներ, որոնք վերաբերում են անցյալում կատարված գործունեությանը)։ և
- դ) ծախսումներ, որոնց դեպքում Խումբը չի կարող տարբերակել՝ ծախսումները վերաբերում են չկատարված կատարման պարտականություններին, թե կատարված կատարման պարտականություններին (կամ մասամբ կատարված կատարման պարտականություններին)։

Ներկայացում

Երբ պայմանագրի որևէ կողմ կատարում է պայմանագրային պարտականություններ, Խումբը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում պայմանագիրը ներկայացնում է որպես պայմանագրի գծով ակտիվ կամ պայմանագրի գծով պարտավորություն, կախված Խմբի կողմից պարտականության կատարման և գնորդի կողմից վճարումների կատարման հարաբերակցությունից։ Խումբը հատուցման նկատմամբ իր անվերապահ իրավունքը առանձին ներկայացնում է որպես դեբիտորական պարտք։

4.16. Շնորհներ

Ճանաչում

Շնորհները ճանաչվում են, երբ կա հիմնավոր հավաստիացում, որ Խումբը բավարարելու է դրանց կցված պայմանները և շնորհները ստացվելու են։

Ներկայացում

Շնորհները ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում են՝ որպես հետաձգված եկամուտ։

Հաշվառում

Շնորհները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում սխտեմատիկ հիմունքով այն ժամանակաշրջանների ընթացքում, երբ Խումբը որպես ծախս է ճանաչում դրանց համապատասխան ծախսումները, որոնց փոխհատուցման համար նախատեսված են շնորհները։

Շնորհը, որը ստացման ենթակա է դառնում՝ ի հատուցում արդեն կրած ծախսերի կամ վնասների, կամ որի նպատակն է Խմբին տրամադրել անհետաձգելի ֆինանսական օգնություն՝ առանց դրա հետ կապված հետագա ծախսումների, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում այն հաշվետու ժամանակաշրջանում, երբ այն դառնում է ստացման ենթակա (դեբիտորական պարտք)։

Վերադարձում

Շնորհը, որը դառնում է վերադարձման ենթակա, հաշվառվում է որպես հաշվապահական հաշվառման գնահատման փոփոխություն։ Շնորհի վերադարձումը առաջին հերթին կատարվում է տվյալ շնորհի գծով չամորտիզացված հետաձգված կրեդիտային մնացորդի հաշվին։ Այնքանով, որքանով վերադարձումը գերազանցում է այդպիսի հետաձգված կրեդիտային մնացորդը, կամ երբ հետաձգված կրեդիտային մնացորդ գոյություն չունի, վերադարձումը ճանաչվում է անմիջապես շահույթում կամ վնասում։

Երբեմն որոշակի պայմանների չկատարման դեպքում շնորհները դառնում են վերադարձման ենթակա։ Շնորհը, որը դառնում է վերադարձման ենթակա, հաշվառման մեջ արտացոլվում է որպես հաշվառման գնահատումների վերանայում։

Եկամուտներին վերաբերող շնորհների վերադարձումը առաջին հերթին կատարվում է տվյալ շնորհի հետ կապված չմարված հետաձգված (դեռևս եկամուտ չճանաչված) կրեդիտային մնացորդի հաշվին։ Այնքանով, որքանով վերադարձման ենթակա գումարը գերազանցում է այդպիսի հետաձգված կրեդիտային մնացորդը, կամ եթե հետաձգված կրեդիտային մնացորդ չկա, ապա վերադարձումը անմիջապես ճանաչվում է որպես ծախս։

Ակտիվին վերաբերող շնորհների վերադարձումը արտացոլվում է հետաձգված եկամուտների կրճատման միջոցով՝ վերադարձման գումարի չափով: Երբ հետաձգված եկամտի մեծությունը չի բավարարում շնորհի վերադարձմանը, չբավարարող մասի չափով այն ճանաչվում է որպես ծախս:

4.17. Փոխառության ծախսումներ

Հանաչում

Փոխառության ծախսումները, որոնք անմիջականորեն կապված են որակավորվող ակտիվի ձեռք բերման, կառուցման կամ արտադրության հետ, կապիտալացվում են որպես տվյալ ակտիվին վերագրվող ծախսումների (ինքնարժեքի) մի մաս: Մնացած այլ դեպքերում փոխառության ծախսումները ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում կատարվում (հաշվեգրվում) են:

Կապիտալացման ենթակա փոխառության ծախսումներ

Այնքանով, որքանով Խումբը միջոցները բացառապես փոխ է առնում որակավորվող ակտիվ ձեռք բերելու նպատակով, փոխառության ծախսումների գումարը, որը ենթակա է այդ ակտիվի վրա կապիտալացման, Խումբը որոշում է որպես փոխառության փաստացի ծախսումներ, որոնք առաջանում են այդ փոխառությունից տվյալ ժամանակաշրջանում՝ հանած այդ փոխառու միջոցների ժամանակավոր ներդրումից ստացվող ցանկացած եկամուտ:

Այնքանով, որքանով Խումբը միջոցները փոխ է առնում ընդհանուր նպատակներով և օգտագործում է որակավորվող ակտիվի ձեռքբերման (կառուցման, արտադրության) նպատակով, Խումբը կապիտալացման ենթակա փոխառության ծախսումների գումարը որոշում է՝ այդ ակտիվի գծով ծախքերի նկատմամբ կիրառելով կապիտալացման դրույքը: Կապիտալացման դրույքը տվյալ ժամանակաշրջանի ընթացքում Խմբի չմարված փոխառություններին վերաբերող փոխառության ծախսումների միջին կշռված մեծությունն է, բացառությամբ այն փոխառությունների, որոնք բացառապես կատարվել են որակավորվող ակտիվի ձեռքբերման (կառուցման, արտադրության) նպատակով: Մի ժամանակաշրջանում կապիտալացված փոխառության ծախսումների գումարը չպետք է գերազանցի այդ ժամանակաշրջանում կատարված փոխառության ծախսումներին:

Կապիտալացման մեկնարկ

Խումբը սկսում է փոխառության ծախսումների կապիտալացումը՝ որպես որակավորվող ակտիվի արժեքի մաս, մեկնարկի ամսաթվին: Կապիտալացման համար մեկնարկի ամսաթիվը այն ամսաթիվն է, երբ Խումբը առաջին անգամ բավարարում է հետևյալ բոլոր պայմանները՝

ա) ակտիվի համար կատարում է ծախքեր.

բ) կատարում է փոխառության ծախսումներ. և

գ) ձեռնարկում է այն աշխատանքները, որոնք անհրաժեշտ են՝ ակտիվը օգտագործման կամ վաճառքի նախատեսված վիճակի բերելու համար:

Կապիտալացման դադարեցում

Խումբը դադարեցնում է փոխառության ծախսումների կապիտալացումը, երբ որակավորվող ակտիվը օգտագործման կամ վաճառքի նախատեսված վիճակի բերելու համար անհրաժեշտ աշխատանքներն ըստ էության կատարված են:

Երբ Խումբը որակավորվող ակտիվի կառուցումն ավարտում է մաս-մաս, և յուրաքանչյուր մաս պատրաստ է օգտագործման, երբ այլ մասերում կառուցումը դեռևս շարունակվում է, փոխառության ծախսումների կապիտալացումը այդ մասի համար դադարեցնում է, երբ այդ մասն իր նախատեսված օգտագործման կամ վաճառքի նպատակով պատրաստելու համար անհրաժեշտ բոլոր աշխատանքներն ըստ էության ավարտված են:

4.18. Արտարժույթի փոխանակման փոխարժեքի փոփոխություններին հետևանքներ

Ֆունկցիոնալ արժույթ

Ֆունկցիոնալ արժույթը որոշելիս Խումբը հաշվի է առնում ստորև նշված գործոնները՝

ա) արժույթը՝

-որը հիմնականում ազդում է ապրանքների և ծառայությունների վաճառքի գների վրա (հաճախ այն արժույթը, որով իր ապրանքների և ծառայությունների վաճառքի գները սահմանվում և հաշվարկները կատարվում են), և -այն երկրի արժույթը, որի մրցակցային գործոններն ու կանոններն են հիմնականում որոշում իր ապրանքների և ծառայությունների վաճառքի գները:

բ) արժույթ, որը հիմնականում ազդում է ապրանքների մատակարարման կամ ծառայությունների մատուցման համար անհրաժեշտ աշխատուժի, նյութական և այլ ծախսումների վրա (նշվածը հաճախ այն արժույթն է, որով նման ծախսումները սահմանվում և կատարվում են):

Խմբի ֆունկցիոնալ արժույթը ՀՀ դրամն է:

Սկզբնական ճանաչում

Արտարժույթով գործառնությունը սկզբնապես ճանաչման պահին հաշվառվում է ֆունկցիոնալ արժույթով՝ արտարժույթի գումարի նկատմամբ կիրառելով ֆունկցիոնալ արժույթի և արտարժույթի միջև գործառնության ամսաթվի դրությամբ սփոթ փոխանակման փոխարժեքը:

Հաջորդող հաշվետու ժամանակաշրջանների վերջի դրությամբ տեղեկատվության ներկայացում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջին՝

ա) արտարժույթով դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են՝ կիրառելով փական փոխարժեքը:

բ) սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում (ներկայացվում) են գործառնության ամսաթվի փոխանակման փոխարժեքով և

գ) իրական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում (ներկայացվում) են իրական արժեքի որոշման օրվա փոխանակման փոխարժեքով:

Փոխարժեքային տարբերությունների ճանաչում

Փոխարժեքային տարբերությունները, որոնք առաջանում են դրամային հոդվածների մարման արդյունքում, կամ երբ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են մի փոխարժեքով, որը տարբերվում է տվյալ հաշվետու ժամանակաշրջանում դրանց սկզբնապես ճանաչման կամ նախորդ ֆինանսական հաշվետվություններում վերահաշվարկման փոխարժեքից, ճանաչվում են շահություն կամ վնասում այն ժամանակաշրջանում, որում դրանք առաջացել են:

4.19. Շահութահարկ

Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների համար ընթացիկ հարկային պարտավորությունները (ակտիվները) չափվում են այն գումարով, որն ակնկալվում է, որ կվճարվի բյուջե (կփոխհատուցվի բյուջեից)՝ կիրառելով հարկերի դրույքները (և հարկային հարաբերություններ կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերը), որոնք ուժի մեջ են եղել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են հարկերի այն դրույքների օգտագործմամբ, որոնք ակնկալվում է, որ կիրառման մեջ կլինեն ակտիվի իրացման կամ պարտավորության մարման ժամանակ՝ հիմք ընդունելով հարկերի այն դրույքները (և հարկային հարաբերություններ կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերը), որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Այլ տեղեկատվության բացակայության դեպքում Խումբը կիրառում է 18% դրույք՝ հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների և օգտագործվող նվազեցվող (հանվող) ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չեն գեղջվում (դիսկոնտավորվում):

Հետաձգված հարկային ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ստուգվում (վերանայվում) է: Խումբը նվազեցնում է հետաձգված հարկային ակտիվի հաշվեկշռային արժեքն այն չափով, որքանով որ այլևս հավանական չէ, որ կստանա բավարար հարկվող շահույթ, որը թույլ կտա հետաձգված հարկային ակտիվից օգուտն ամբողջությամբ կամ մասամբ իրացնել: Ցանկացած այդպիսի նվա-

զեցում վերականգնվում է այն չափով, որքանով որ հավանական է դառնում բավարար հարկվող շահույթի ստացումը:

Եկամուտ կամ ծախս ներկայացում

Ընթացիկ և հետաձգված հարկերը պետք է ճանաչվեն որպես եկամուտ կամ ծախս և ներառվեն տվյալ ժամանակաշրջանի շահույթի կամ վնասի մեջ, բացառությամբ հարկի այն մասի, որոնք վերաբերում են այն հոդվածներին, որոնք, նույն կամ տարբեր ժամանակաշրջանում, ճանաչված են՝

ա) այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ պետք է ճանաչվեն այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում.

բ) ուղղակիորեն սեփական կապիտալում՝ պետք է ճանաչվեն ուղղակիորեն սեփական կապիտալում:

Խումբը շահույթ կամ վնասի, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի և սեփական կապիտալի հոդվածները ներկայացնում է՝ հանելով համապատասխան հարկային հետևանքները:

Հաշվանցում

Խումբը ընթացիկ հարկային ակտիվները և ընթացիկ հարկային պարտավորությունները հաշվանցում է այն և միայն այն դեպքում, եթե՝

ա) ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, և՝

բ) մտադիր է՝ կամ հաշվարկն իրականացնել (ակտիվը կամ պարտավորությունը մարել) գուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ:

Խումբը հետաձգված հարկային ակտիվը և հետաձգված հարկային պարտավորությունը հաշվանցում է այն և միայն այն դեպքում, եթե՝

ա) ունի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք հաշվանցելու հետաձգված հարկային ակտիվները հարկային պարտավորությունների դիմաց, և՝

բ) հետաձգված հարկային ակտիվը և հետաձգված հարկային պարտավորությունը վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից՝

I. նույն հարկատուից (հարկվող միավորից), կամ՝

II. տարբեր հարկատուներից, որոնք մտադիր են կամ մարել ընթացիկ հարկային պարտավորությունները և ակտիվները գուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվները և մարել պարտավորությունները միաժամանակ՝ յուրաքանչյուր ասպագա ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում ակնկալվում է հետաձգված հարկային պարտավորությունների և ակտիվների զգալի գումարների մարում կամ փոխհատուցում:

4.20. Իրական արժեքի չափում

Սովորաբար իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին գործարքի գինն է: Երբ ակտիվը ձեռք է բերվում կամ պարտավորությունը ստանձնվում է այդ ակտիվի կամ պարտավորության փոխանակման գործարքում, գործարքի գինն այն գինն է, որը վճարվել է ակտիվը ձեռք բերելու համար կամ ստացվել է պարտավորությունը ստանձնելու համար (մուտքի գին): Հակառակ դրան, ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքն այն գինն է, որը կստացվեր ակտիվը վաճառելու կամ կվճարվի պարտավորությունը փոխանցելու համար (ելքի գին):

Գնահատման մեթոդներ

Խումբը օգտագործում է գնահատման մեթոդներ, որոնք տեղին են տվյալ հանգամանքներում և որոնց համար բավարար տվյալներ կան իրական արժեքը չափելու համար՝ առավելագույնին հասցնելով համապատասխան (տեղին) դիտելի ելակետային տվյալների օգտագործումը և նվազագույնին հասցնելով ոչ դիտելի ելակետային տվյալների օգտագործումը:

Օգտագործվող գնահատման մեթոդներն են՝ շուկայական մոտեցումը, ծախսային մոտեցումը և եկամտային մոտեցումը:

Իրական արժեքի հիերարխիա

Իրական արժեքի հիերարխիայում ամենաբարձր առաջնահերթությունը տրվում է նույնական ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկայում գնանշված (չճշգրտվող) գներին (1-ին մակարդակի տվյալներ), իսկ ամենացածրը՝ ոչ դիտելի տվյալներին (3-րդ մակարդակի տվյալներ): 2-րդ մակարդակի ելակետային տվյալներն այն տվյալներն են, բացառությամբ 1-ին մակարդակում ներառվող գնորոշվող գներից, որոնք ուղղակի կամ անուղղակիորեն դիտելի են ակտիվի կամ պարտավորության համար:

4.21. Մխալներ

Խումբը ուղղում է նախորդող ժամանակաշրջանի էական սխալները հետընթաց (բացառությամբ երբ անհրազոթների է կոնկրետ ժամանակաշրջանի վրա սխալի հետևանքների կամ դրա կուտակային հետևանքների որոշումը) դրանց հայտնաբերումից հետո հրապարակման համար հաստատված առաջին ֆինանսական հաշվետվությունների փաթեթում՝

- ա) վերահաշվարկելով ներկայացված այն նախորդող ժամանակաշրջանի (ժամանակաշրջանների) համեմատելի գումարները, որոնցում տեղի է ունեցել սխալը, կամ
- բ) եթե սխալը տեղի է ունեցել նախքան մինչև ներկայացված ամենավաղ ժամանակաշրջանը, ապա ակտիվների, պարտավորությունների և սեփական կապիտալի սկզբնական մնացորդները վերահաշվարկելով ներկայացված նախորդող ամենավաղ ժամանակաշրջանի համար:

4.22. Հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում փոփոխություններ

Հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում փոփոխության հետևանքը, բացառությամբ ստորև շարադրվածի, ճանաչվում է առաջընթաց՝ արտացոլվելով շահույթի կամ վնասի մեջ՝

- ա) փոփոխման ժամանակաշրջանում, եթե փոփոխությունն ազդում է միայն տվյալ ժամանակաշրջանի վրա, կամ
- բ) փոփոխման ժամանակաշրջանում և հետագա ժամանակաշրջաններում, եթե փոփոխությունը երկուսի վրա էլ ազդում է:

Այնքանով, որքանով հաշվապահական հաշվառման գնահատման փոփոխությունն առաջացնում է ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխություն կամ առնչվում է սեփական կապիտալի որևէ հոդվածի հետ, այն ճանաչվում է համապատասխան ակտիվի, պարտավորության կամ սեփական կապիտալի հոդվածի հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտման միջոցով՝ փոփոխության ժամանակաշրջանում:

Այն դեպքերում, երբ դժվար է տարբերակել հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունը հաշվապահական հաշվառման գնահատման փոփոխությունից, այն դիտվում է որպես հաշվառման գնահատման փոփոխություն՝ համապատասխան բացահայտմամբ:

4.23. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում փոփոխություններ

Խումբը փոփոխում է հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը միայն այն դեպքում, եթե այդ փոփոխությունը՝

- ա) պահանջվում է որևէ ՖՀՄՍ-ով, կամ
- բ) հանգեցնում է ֆինանսական հաշվետվություններում Խմբի ֆինանսական վիճակի, ֆինանսական արդյունքների և դրամական հոսքերի վրա գործառնությունների, այլ դեպքերի և իրադարձությունների ազդեցության վերաբերյալ առավել արժանահավատ և տեղին (ռելևանտ) տեղեկատվության ներկայացմանը:

Եթե Խումբը հաշվապահական հաշվառման նոր քաղաքականությունը կիրառում է հետընթաց, ապա հաշվապահական հաշվառման նոր քաղաքականությունը կիրառում է նախորդող ժամանակաշրջանների համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ՝ հետ գնալով այնքան ժամանակաշրջան, որքան քաղաքականության հետընթաց կիրառումը իրագործելի է: Հետընթաց կիրառությունը նախորդող ժամանակաշրջանի նկատմամբ իրագործելի չէ, քանի դեռ հնարավոր չէ որոշել այդ ժամանակաշրջանի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության սկզբնական և վերջնական մնացորդների կուտակային հետևանքը: Ճշգրտման հանրագումարը, որը վերաբերում է ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված ժամանակաշրջաններին նախորդող ժամանակաշրջաններին, վերագրվում է ամենավաղ ժամանակա-

շրջանում ներկայացված սեփական կապիտալի յուրաքանչյուր ազդեցություն կրած բաղադրիչի սկզբնական մնացորդին: Սովորաբար, ճշգրտումը վերագրվում է չբաշխված շահույթին: Այնուամենայնիվ, ճշգրտումը կարող է վերագրվել սեփական կապիտալի մեկ այլ բաղադրիչի (օրինակ՝ մեկ այլ ՖՀՄՍ-ի պահանջները բավարարելու նպատակով):

Երբ Խմբի համար անիրագործելի է հաշվապահական հաշվառման նոր քաղաքականությունը կիրառել հետընթաց՝ բոլոր նախորդող ժամանակաշրջանների նկատմամբ նոր քաղաքականության կիրառման կուտակային հետևանքը որոշելու անկարողության պատճառով, ապա Խումբը նոր քաղաքականությունը կիրառում է առաջընթաց՝ հնարավոր ամենավաղ ժամանակաշրջանից սկսած: Այդ դեպքում Խումբը հաշվի չի առնում ակտիվների, պարտավորությունների և սեփական կապիտալի՝ մինչ այդ ամսաթիվն առաջացող կուտակային ճշգրտման բաժինը: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխություն թույլատրվում է, եթե նույնիսկ հնարավոր չէ այդ քաղաքականությունը առաջընթաց կիրառել ցանկացած նախորդող ժամանակաշրջանի համար:

4.24. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող դեպքեր

Խումբը ճշգրտում է իր ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները՝ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած ճշգրտող դեպքերն արտացոլելու նպատակով:

Խումբը չի ճշգրտում իր ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները՝ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած չճշգրտող դեպքերն արտացոլելու նպատակով:

Եթե շահաբաժինները առաջադրվում կամ հայտարարվում են հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո, Խումբը չի ճանաչում այդ շահաբաժինները որպես պարտավորություն՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ:

5. Հաշվապահական կարևոր դատողությունները և գնահատման անորոշության հիմնական աղբյուրները

ՖՀՄՍ-ներին համապատասխան ֆինանսական հաշվետվությունների կազմումը ղեկավարությունից պահանջում է կատարել դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք նշանակալի ազդեցություն են թողնում ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա: Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները վերանայվում են:

Անընդհատության հիմունք. Ղեկավարությունը պատրաստել է սույն ֆինանսական հաշվետվությունները անընդհատության հիմունքի հիման վրա: Ղեկավարության այս դատողությունները հիմնված են Խմբի ֆինանսական վիճակի, ընթացիկ պլանների, շահութաբերության և ֆինանսական ռեսուրսների մատչելիության, ինչպես նաև Խմբի ապագա գործունեության նկատմամբ մակրոտնտեսական վերջին փոփոխությունների ազդեցության վերլուծության հիման վրա:

Փոխկապակցված անձանց հետ գործարքների սկզբնական ճանաչում (ծանոթ. 33). Բնականոն գործունեության ընթացքում Ընկերությունը ունենում է գործարքներ իր կապակցված կողմերի հետ: ՖՀՄՍ 9 պահանջում է ֆինանսական գործիքների նախնական ճանաչում՝ հիմնվելով իրենց իրական արժեքների վրա: Դատողությունը կիրառվում է որոշելու, թե արդյոք գործարքները գնահատվում են շուկայական կամ ոչ շուկայական տոկոսադրույքներով, երբ առկա չէ ակտիվ շուկա նման գործարքների համար: Դատողության համար հիմք է հանդիսանում չկապակցված կողմերի հետ նման տեսակի գործարքների գնահատումը և արդյունքային տոկոսադրույքի վերլուծությունը:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում (ծանոթ. 10,13). Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափումը կարևոր գնահատում է, որը իրականացվում է մեթոդաբանության, մոդելների և բազային տվյալների օգտագործմամբ: Հետևյալ բաղադրիչները զգալի ազդեցություն ունեն պարտքային կորուստների գնահատված պահուստի վրա՝ դեֆոլտի որոշումը, պարտքային ռիսկի էական աճը, դեֆոլտի հավանականությունը և դեֆոլտի դեպքում կորստի գումարը, ինչպես նաև մակրոտնտեսական ցուցանիշները:

Հասույթի ճանաչում (ծանոթ. 24). Կառուցապատման շինարարական աշխատանքների գծով կատարման պարտականությունները կատարվում են և հասույթը ճանաչվում է ժամանակի ընթացքում, թե ժամանակի որոշակի պահին: Կառուցապատման, վերանորոգման շինարարական աշխատանքների գծով ժամանակի

ընթացքում կատարվող յուրաքանչյուր կատարման պարտականության համար Խումբը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում հասույթը՝ չափելով այդ կատարման պարտականության ամբողջությամբ կատարման առաջընթացը (աստիճանը): Կատարման առաջընթացի (աստիճանի) չափման համար կիրառվում է արդյունքների (ելքային) մեթոդները, ինչպիսիք են՝ մինչև տվյալ ամսաթիվը ավարտված կատարման պարտականության ուսումնասիրությունը, ստացված արդյունքների գնահատումները, փուլերի ավարտվածությունը, անցած ժամանակահատվածը, արտադրված կամ առաքված միավորները կամ ռեսուրսների մեթոդները, ինչպիսիք են՝ սպառված ռեսուրսները, ծախսված աշխատաժամերը, կրած ծախսումները, անցած ժամանակահատվածը, օգտագործված մեքենա ժամերը:

Իրական արժեքի չափում (ծանոթ. 8). Հիմնական միջոցների դասերի վերագնահատում իրականացվել է 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Վերագնահատված արժեքը որոշելու համար կիրառվել է շուկայական մոտեցումը, ծախսային մոտեցումը և եկամտային մոտեցումը:

Օգտակար ծառայություն (ծանոթ. 8). Շենքերի օգտակար ծառայությունը գնահատվել է՝ հաշվի առնելով ենթադրվող օգտագործելիությունը: Օգտակար ծառայության մեծ ժամկետը, ապագա գործունեության նկատմամբ մակրոտնտեսական փոփոխությունները, շուկայի փոփոխությունները կարող են ազդեցություն թողնել գնահատումների վրա:

6. Նոր և փոփոխված ՖՀՄՄ-ները

6.1 Կիրառված՝ նոր և փոփոխված ՖՀՄՄ-ներ, որոնք էական ազդեցություն են ունեցել ֆինանսական հաշվետվություններին վրա

ՖՀՄՄ 16 «Վարձակալություններ». Այս ստանդարտը փոխարինում է «Վարձակալություններ» ՀՀՄՄ 17-ին: Նոր ստանդարտը սահմանում է վարձակալության ճանաչման, չափման, ներկայացման և բացահայտման սկզբունքները: Բոլոր վարձակալությունների արդյունքում վարձակալը ձեռք է բերում ակտիվի օգտագործման իրավունք հենց վարձակալության սկզբից, և եթե վարձակալության վճարները կատարվում են ժամանակի ընթացքում, նաև ձեռք է բերում ֆինանսավորում: Հետևաբար, ՖՀՄՄ 16-ը վերացնում է վարձակալության դասակարգումը՝ որպես գործառնական վարձակալություն կամ ֆինանսական վարձակալություն, ինչպես պահանջվում է ՀՀՄՄ 17-ով, և փոխարենը ներկայացնում է վարձակալի մոտ հաշվապահական հաշվառման միասնական մոդել: Վարձակալը պետք է ճանաչի ա) ակտիվներ և պարտավորություններ բոլոր այն վարձակալությունների համար, որոնց ժամկետը 12 ամսից ավել է, բացառությամբ եթե հիմքում ընկած ակտիվն ունի փոքր արժեք, և բ) վարձակալած ակտիվի մաշվածությունը շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի հաշվետվությունում վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսային ծախսից առանձին: ՖՀՄՄ 16-ը հիմնականում պահպանում է վարձատրի հաշվապահական հաշվառման ՀՀՄՄ 17-ի պահանջները: Հետևաբար, վարձատրու շարունակում է դասակարգվել վարձակալությունը՝ որպես գործառնական վարձակալություն կամ ֆինանսական վարձակալություն, և հաշվառել այս երկու տեսակի վարձակալությունները տարբեր ձևով:

Ընկերությունը, որպես վարձակալ, սկսել է կիրառել ՖՀՄՄ 16-ը 2020թ. հունվարի 1-ից՝ հետընթաց, որի համաձայն համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՄ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում՝ ճանաչված սկզբնական կիրառման ամսաթվին: Ընկերությունը կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության նկատմամբ կիրառում է հաշվառման պարզեցված մոտեցումները:

Ընկերությունը, որպես վարձատու, շարունակում է կիրառել հաշվառման նախկին մոտեցումները, որոնք սահմանված են ֆինանսական և գործառնական վարձակալությունների համար:

6.2 Կիրառված՝ նոր և փոփոխված ՖՀՄՄ-ներ, որոնք էական ազդեցություն չեն ունեցել ֆինանսական հաշվետվություններին վրա

Ստորև ներկայացված նոր ստանդարտները և ստանդարտների փոփոխությունները գործում են 2020թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, սակայն Հնկերության կողմից չեն կիրառվել սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս: Հնկերության ղեկավարության գնահատմամբ հետևյալ փոփոխություններն էական ազդեցություն չեն ունեցել իր ֆինանսական վիճակի կամ գործունեության արդյունքների վրա.

- «Աստղացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում երկարաժամկետ ներդրումներ» – փոփոխություններ ՀՀՄՍ 28-ում,
- «Տարեկան բարելավումներ. 2015-2017 թվկ» Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 3-ում, ՖՀՄՍ 11-ում, ՀՀՄՍ 12-ում և ՀՀՄՍ 23-ում,
- Պլանի փոփոխություն, կրճատում կամ վերջնահաշվարկ – փոփոխություններ ՀՀՄՍ 19-ում,
- Բացասական հատույցով կանխավճարի հատկանիշներ - Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում,
- ՖՀՄՍՄԳՄ 23 «Շահութահարկի հաշվառման մոտեցման անորոշություն»,
- Էականության սահմանում – փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում և ՀՀՄՍ 8-ում,
- Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում, ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 7-ում:

7. Դեռևս չկիրառվող նոր և փոփոխված ՖՀՄՍ-ները

Մի շարք նոր ստանդարտներ և ստանդարտների փոփոխություններ չեին գործում 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և չեն կիրառվել սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս: Այդ ստանդարտներից և փոփոխություններից ստորև ներկայացվածները հնարավոր է, որ ազդեցություն ունենան Խմբի ֆինանսական վիճակի և գործունեության վրա: Խումբը մտադիր է կիրառել այդ ստանդարտները և դրանց փոփոխությունները ուժի մեջ մտնելու օրվանից կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար:

- 2021թ. հունվարի 1-ից՝ Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում, ՀՀՄՍ 39-ում, ՖՀՄՍ 7-ում, ՖՀՄՍ 4 –ում և ՖՀՄՍ 16-ում,
- 2022թ. հունվարի 1-ից՝ Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 37-ում; Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 16-ում, ՖՀՄՍ 3-ում,
- 2023թ. հունվարի 1-ից՝ Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում; ՖՀՄՍ 17:

8. Հիմնական միջոցներ

ՄԾԾ դրամ	Շենքեր	Կառուցվածքներ	Մեքենաներ և սարքավորումներ	Տրանսպորտային միջոցներ	Արտադրական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ	Այլ հիմնական միջոցներ	Հոդամասեր	Կառուցման ընթացքում գտնվող հիմնական միջոցներ
Համախմբած հաշվեկշռային արժեք								
31 դեկտեմբեր 2018թ.	975,202	47,241	2,878,250	1,649,079	73,507	58,983	496,761	6,189
Ձեռքբերում	-	6,189	49,931	4,818	3,845	-	-	-
Վերագնահատումից աճ	-	-	836,462	-	-	-	-	-
Վերագնահատումից նվազում	(413,039)	(36,501)	(1,291,974)	-	(262)	-	(116,638)	-
Դուրսգրում	(6,002)	(2,657)	(26,547)	(37,787)	(869)	-	(34,805)	(6,189)
31 դեկտեմբեր 2019թ.	556,161	14,272	2,446,122	1,616,110	76,221	58,983	345,318	-
Ձեռքբերում	-	-	121,943	34,114	4,667	-	-	19,100
Վերագնահատումից աճ	-	-	-	-	-	-	-	-
Վերագնահատումից նվազում	-	-	-	-	-	-	-	-
Դուրսգրում	-	-	(65,149)	(277,908)	(1,747)	-	-	-
31 դեկտեմբեր 2020թ.	556,161	14,272	2,502,916	1,372,316	79,141	58,983	345,318	19,100
								4,948,207

Կուտակված մաշվածություն

31 դեկտեմբեր 2018թ.	251,396	26,606	2,165,358	1,067,228	55,655	44,754	-	-	3,610,997
Տարեկան մաշվածություն	22,690	2,874	309,955	169,049	7,138	3,893	-	-	515,599
վերազնահատումից աճ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
վերազնահատումից նվազում	(251,748)	(25,999)	(1,291,974)	-	(185)	-	-	-	(1,569,906)
Դուրս գրված ակտիվների գծով կուտակված մաշվածություն	(108)	(814)	(23,746)	(33,365)	(863)	-	-	-	(58,896)
31 դեկտեմբեր 2019թ.	22,230	2,667	1,159,593	1,202,912	61,745	48,647	-	-	2,497,794
Տարեկան մաշվածություն	11,207	527	86,669	23,728	5,807	1,213	-	-	129,151
վերազնահատումից աճ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
վերազնահատումից նվազում	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Դուրս գրված ակտիվների գծով կուտակված մաշվածություն	-	-	(42,447)	(263,781)	(1,670)	-	-	-	(307,898)
31 դեկտեմբեր 2020թ.	33,437	3,194	1,203,815	962,859	65,882	49,860	-	-	2,319,047

Հաշվեկշռային արժեք

31 դեկտեմբեր 2018թ.	723,806	20,635	712,892	581,851	17,852	14,229	496,761	6,189	2,574,215
31 դեկտեմբեր 2019թ.	533,931	11,605	1,286,529	413,198	14,476	10,336	345,318	-	2,615,393
31 դեկտեմբեր 2020թ.	522,724	11,078	1,299,101	409,457	13,259	9,123	345,318	19,100	2,629,160

Մաշվածություն

<i>000 դրամ</i>	<i>Ծանոթ.</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Ընդամենը, այդ թվում՝		129,151	515,599
- արտադրական նշանակության	24	114,957	494,246
- վարչական նշանակության		14,194	21,353

Հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում փոփոխություններ եղել են:

Գրավադրում

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 477,500 հազար դրամ (31.12.2019թ.-ին՝ 437,926 հազար դրամ) հաշվեկշռային արժեքով վարչական շենքը գրավադրված է վարկային պայմանագրերի շրջանակներում (ծանոթ.17):

Հիմնական միջոցների սեփականության իրավունքի այլ սահմանափակումներ չկան:

Վերագնահատում

01.01.2019թ. դրությամբ իրականացվել է հիմնական միջոցների վերագնահատում՝ անկախ գնահատողի կողմից ներկայացված գնահատման հաշվետվությունների հիման վրա: Վերագնահատման արդյունքում շենքերի, կառուցվածքների, հողամասերի և արտադրական-տնտեսական գույքի հաշվեկշռային արժեքները նվազել են, իսկ մեքենասարքավորումների հաշվեկշռային արժեքը ավելացել: Վերագնահատված արժեքը որոշելու համար կիրառվել է շուկայական մոտեցումը, ծախսային մոտեցումը և եկամտային մոտեցումը:

Այլ

Դեռևս օգտագործման մեջ գտնվող, սակայն լրիվ մաշված հիմնական միջոցների համախառն հաշվեկշռային արժեքը 31.12.2020թ.-ին կազմում է 157,326 հազար դրամ (31.12.2019թ.-ին՝ 240,073 հազար դրամ):

Հիմնական միջոցների ձեռք բերման պայմանագրային հանձնառություններ չկան:

Նշանակալի ձեռքբերումներ

Հաշվետու տարում նշանակալի ձեռքբերումներ չեն իրականացվել:

9. Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Խումբը, որպես վարձակալ, սկսել է կիրառել ՖՀՄՄ 16-ը 2020թ. հունվարի 1-ից՝ հետքնթաց, որի համաձայն համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՄ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում՝ ճանաչված սկզբնական կիրառման ամսաթվին: Խումբը կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության նկատմամբ կիրառում է հաշվառման պարզեցված մոտեցումները:

Վարձակալվել է տրանսպորտային միջոց՝ մինչև 31 դեկտեմբերի 2025թ. ժամկետով և 700 հազար դրամ ամսական (ներառյալ եկամտային հարկը) վճարման պայմանով:

	<i>000 դրամ</i>
Մնացորդ առ 01.01.2020թ.	-
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների ավելացումներ	33,721
Տարեկան մաշվածություն, այդ թվում	(2,107)
- արտադրական նշանակության	-

- վարչական նշանակության (2,107)

Մնացորդ առ 31.12.2020թ. 31,613

10. Փոխառություններ

‘000 դրամ	Մնացորդ 31.12.2020թ	Մնացորդ 31.12.2019թ
Ընդամենը, այդ թվում՝	1,125,168	948,174
- երկարաժամկետ փոխառություններ, որից՝	1,111,097	875,369
կապակցված կողմերի գծով	1,111,097	741,851
- արժեզրկման գծով պահուստ	(33,333)	-
- կարճաժամկետ փոխառություններ, որից	58,044	72,805
կապակցված կողմերի գծով	32,563	45,322
- արժեզրկման գծով պահուստ	(10,640)	-

‘000 դրամ	Տոկոսա- դրույք	Մարման ժամկետ	31.12.2020թ	
			Անվանական արժեք	Հաշվեկշռային արժեք
Երկարաժամկետ փոխառություններ	12	31/12/2025	1,957,827	1,077,764
Կարճաժամկետ փոխառություններ	-	31/12/2021	58,044	47,404

Փոխառությունները տրամադրվել են տոկոսով և անտոկոս, տարեվերջին ամբողջությամբ անտոկոս են եղել, գրավով ապահովված չեն: Փոխառությունները ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ են:

Սկզբնական ճանաչման պահին փոխառությունները չափվել են իրական արժեքով: Սկզբնական ճանաչման պահին տրված անտոկոս փոխառությունների գումարի գեղչումը (իրական արժեք) իրականացվել է 12% տարեկան տոկոսադրույքով: Չեղչումից առաջացած գուտ արդյունքը ճանաչվել է սեփական կապիտալում, իսկ տոկոսային եկամուտը՝ շահույթում (վնասում) (ծանոթ. 26):

11. Պաշարներ

‘000 դրամ	Մնացորդ 31.12.2020թ	Մնացորդ 31.12.2019թ
Ընդամենը, այդ թվում՝	460,054	490,438
- շինանյութ	185,975	165,517
- վառելանյութ	23,822	25,629
- պահեստամաս	61,537	64,974
- արտադրանք	39,711	44,279
- ապրանքներ	3,835	158,343

2020թ. որպես ծախս ճանաչված պաշարների հաշվեկշռային արժեքը կազմել է 897,486 հազար դրամ (2019թ.-ին՝ 1,075,254 հազար դրամ):

12. Կանխավճարներ պաշարների և ծառայությունների համար

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	425,770	273,343
- նյութերի գծով, որից՝	27,542	5,200
կապակցված կողմերի գծով	-	-
- աշխատանքների և ծառայությունների գծով, որից՝	398,228	268,143
կապակցված կողմերի գծով	239,000	239,000

13. Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	799,169	694,226
- կատարված շին. աշխատանքներից, որից՝	613,989	609,733
կապակցված կողմերի գծով	19,184	235,814
- պաշարների վաճառքից, որից՝	66,258	57,236
կապակցված կողմերի գծով	24,691	19,353
- վարձակալությունից, որից՝	24,453	22,090
կապակցված կողմերի գծով	16,062	17,244
- հիմնական միջոցների վաճառքից	120,445	5,100
կապակցված կողմերի գծով	107,560	2,400
- արժեզրկման գծով պահուստ	(26,027)	-

14. Դրամական միջոցներ

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	20,129	304,925
- դրամարկղում	12,400	3,225
- բանկում՝ արժույթով	7,599	301,571

15. Այլ ընթացիկ ակտիվներ

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	10,629	32,652
- աշխատավարձի գծով կանխավճար	10,560	31,687

16. Սեփական կապիտալ

Սեփական կապիտալը (զուտ ակտիվները) ձևավորված է կանոնադրական կապիտալից (թողարկված և տեղաբաշխված (վճարված) կապիտալ), չբաշխված շահույթից (վնասից)՝ ներառյալ հաշվետու տարվա (ժամանակաշրջանի) ֆինանսական արդյունքը և շահաբաժնի կանխավճարը, պահուստային կապիտալից (հիմնադրամից): Սեփական կապիտալում է ներառվում նաև բաժնետերերին ու նրանց կողմից վերահսկվող

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

կազմակերպություններին տրված ու ստացված անտոկոս կամ շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով փոխառությունների սկզբնական չափումից առաջացած զուտ արդյունքը (սեփական կապիտալի այլ տարրեր):

Կանոնադրական կապիտալ

Կանոնադրական կապիտալը կազմվել է բաժնետերերի ձեռք բերած հասարակ (սովորական) բաժնետոմսերի անվանական արժեքից: Յուրաքանչյուր հասարակ (սովորական) բաժնետոմս տալիս է իր սեփականատեր հանդիսացող բաժնետիրոջը միևնույն իրավունքներ:

Խմբի կանոնադրական կապիտալը կազմում է 51,130,000 (հիսուսմեկ միլիոն հարյուր երեսուն հազար դրամ) ՀՀ դրամ, որը կազմում է 20,452 հատ սովորական բաժնետոմս, մեկ բաժնետոմսի անվանական արժեքը կազմում է 2,500 դրամ: Կանոնադրական կապիտալի բոլոր բաժնեմասերը տեղաբաշխված են և վճարված: Հաշվետու տարում կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն տեղի չի ունեցել:

Գրավադրում

Բանկում գրավադրված է Խմբի արժեթղթեր՝ հասարակ անվանական բաժնետոմսեր 11,286 /տասնմեկ հազար երկու հարյուր ութսունվեց/ հատ (ծանոթ.17):

Զբաղիված շահույթ

Խումբն իրավունք ունի տարեկան մեկ անգամ իրականացնել իր շահույթի բաշխում բաժնետերերի միջև: Շահույթի բաշխման մասին որոշումն ընդունվում է ընդհանուր ժողովի կողմից: Բաշխման ենթակա շահույթը բաշխվում է բաժնետերերի միջև՝ ըստ կանոնադրական կապիտալում նրանց բաժնեմասերի չափերի:

Պահուստային կապիտալ

Խմբում ստեղծվում է պահուստային կապիտալ՝ ոչ պակաս կանոնադրական կապիտալի 15 տոկոսից: Եթե պահուստային կապիտալը կազմում է կանոնադրությամբ սահմանված չափից ավելի փոքր մեծություն, ապա հատկացումներն այդ կապիտալին կատարվում են շահույթից՝ առնվազն 5 տոկոսի չափով, ինչպես նաև Խմբի նոր արժեթղթերի թողարկման արժեքի և դրանց անվանական արժեքի միջև եղած տարբերությունից ստացվող միջոցներից:

Պահուստային կապիտալն օգտագործվում է Խմբի կորուստները ծածկելու, ինչպես նաև Խմբի պարտատոմսերը մարելու և բաժնետոմսերը հետ գնելու համար, եթե Խմբի շահույթը և այլ միջոցները դրա համար չեն բավարարում: Պահուստային կապիտալը չի կարող օգտագործվել այլ նպատակների համար:

Խումբը, կանոնադրությամբ սահմանված կարգով, ստեղծել է պահուստային կապիտալ, որը կազմում է 60,580 հազար դրամ: Հաշվետու տարում պահուստային կապիտալի փոփոխություն տեղի չի ունեցել:

17. Վարկեր

Ստացված վարկերը տոկոսակիր են, ապահովված են գրավով, չափվում են ամորտիզացված արժեքով:

Տոկոսադրույքի, արժույթային և իրացվելիության ռիսկերի վերաբերյալ ներկայացված է ծանոթ. 30-ում:

'000 դրամ	Տոկոսա- դրույք	Մարման ժամկետ	Մնացորդ 31.12.2020թ.		Մնացորդ 31.12.2019թ.	
			Անվանական արժեք	Հաշվեկշռային արժեք	Անվանական արժեք	Հաշվեկշռային արժեք
Ընդամենը վարկեր, այդ թվում՝				228,006		248
ՀՀ դրամով վարկեր	10,5%	07/11/23	250,000	29,500	-	-
ՀՀ դրամով վարկեր	5,7%	18/08/22	229,956	171,321	-	-
ՀՀ դրամով վարկեր	7,5%	09/09/30	40,000	26,714	-	-

Հաշվեգրված տոկոսներ	-	-	-	251	-	-
Երաշխիքի գծով պարտավորություն	1%	08/07/22	1,133,300	220	499,296	248

Գրավադրում

Վարկային պայմանագրերի շրջանակներում գրավադրված է Ընկերության վարչական շենքը, ինչպես նաև Ընկերության արժեթղթերը՝ հասարակ անվանական բաժնետոմսեր 11,286 /տասնմեկ հազար երկու հարյուր ութսունմեկ/ հատ:

Ընկերությունը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ պարտազանցված վարկային պարտավորություններ չունի:

18. Վարձակալության գծով պարտավորություններՖՀՄՍ 16-ի կիրառում

Ընկերությունը, որպես վարձակալ, սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2020թ. հունվարի 1-ից՝ հետընթաց, որի համաձայն համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում՝ ճանաչված սկզբնական կիրառման ամսաթվին: Ընկերությունը կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության նկատմամբ կիրառում է հաշվառման պարզեցված մոտեցումները:

Վարձակալության գծով պայմանագրեր, որպես վարձակալ

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ՝ տես ծանոթ. 9

Վարձակալության գծով պարտավորություն

	‘000 դրամ
Մնացորդ առ 01.01.2020թ., այդ թվում	-
- ոչ ընթացիկ մաս	-
- ընթացիկ մաս	-
Նոր վարձակալությունների գծով պարտավորության աճ	33,721
Հաշվեգրված տոկոսներ	1,229
Պարտավորության մարում	2,170
Մնացորդ առ 31.12.2020թ.	32,780
- ոչ ընթացիկ մաս	24,186
- ընթացիկ մաս	8,594

Շահույթում կամ վնասում ճանաչված գումարներ

	‘000 դրամ
Վարձակալության գծով տոկոսներ	1,228
Կարճաժամկետ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության գծով վարձավճարներ	-
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների մաշվածություն	2,108

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարներ

Խումբը դասակարգել է

- վարձակալության գծով պարտավորության գծով դրամական արտահոսքերը որպես ֆինանսավորման գործունեություն
- կարճաժամկետ և փոքրաթիվ ակտիվների վարձակալության գծով դրամական արտահոսքերը որպես գործառնական գործունեություն

‘000 դրամ

Վարձակալության գծով պարտավորությունների մարումից դրամական արտահոսք 1,890

19. Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	57,115	168,411
- նյութերի ձեռքբերումից, որից՝	2,934	109,803
կապակցված կողմերի գծով	-	-
- ծառայությունների ձեռքբերումից, որից՝	54,181	58,608
կապակցված կողմերի գծով	33,550	42,951

Առևտրային կրեդիտորական պարտքերը տոկոսային չեն և, որպես կանոն, մարվում են 30 օրվա ընթացքում:

20. Այլ ընթացիկ հարկային պարտավորություններ

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.		Մնացորդ 31.12.2019թ.	
	կանխավճար	պարտա- վորություն	կանխավճար	պարտա- վորություն
Ընդամենը, այդ թվում՝	751	91,340	1,623	182,231
- ԱԱՀ	-	81,274	-	147,356
- եկամտային հարկ	-	7,892	-	32,459

21. Աշխատավարձի և այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորություն

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ.	Մնացորդ 31.12.2019թ.
Ընդամենը, այդ թվում՝	47,221	119,366
- աշխատավարձի գծով	24,699	63,489
- կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով	22,522	55,877

22. Շահաբաժնի գծով պարտավորություն

‘000 դրամ

	Մնացորդ 31.12.2018թ.	Ավելա- ցում	Նվազե- ցում	Մնացորդ 31.12.2019թ.	Ավելա- ցում	Նվազե- ցում	Մնացորդ 31.12.2020թ.
Ընդամենը	244,929	153,537	(316,951)	81,515	51,130	(132,404)	240

Հաշվետու տարում հայտարարվել է 51,130 հազար դրամ շահաբաժին: Կատարվել է 21,638 հազար դրամ շահաբաժնի վճարում և 110,766 հազար դրամ դուրս գրված շահաբաժինների գծով պարտավորության նվազեցում: Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող հայտարարված շահաբաժինը կազմել է 3.5 հազար դրամ (ծանոթ. 28):

23. Այլ պարտավորություններ

ՊՈՈ դրամ

	Մնացորդ 31.12.2020թ	Մնացորդ 31.12.2019թ
Ընդամենը, այդ թվում՝	3,803	16,191
- պարտքեր աշխատակիցներին՝ գործուղումների գծով	541	13,395
- ապահովագրավճարների գծով	280	2,596
- գործառնական վարձակալության գծով	2,982	200

24. Հասույթ

Հասույթի ուղղություններ

Խումբը հասույթը ստացել է գնորդների հետ պայմանագրերից: Դրանք հիմնականում առաջացել են շինարարական աշխատանքների կատարումից:

ՊՈՈ դրամ

	2020թ.			2019թ.		
	Հասույթ	Բնքնարժեք	Շահույթ	Հասույթ	Բնքնարժեք	Շահույթ
Ընդամենը, այդ թվում՝	1,706,227	(1,703,957)	2,270	2,932,423	(2,637,987)	294,436
- շին. աշխատանքների կատարումից, ծառայությունների մատուցումից	1,208,380	(1,291,128)	(82,748)	2,708,006	(2,448,354)	259,652
- վաճառված արտադրանքից	170,549	(107,249)	63,300	38,066	(24,178)	13,888
- վաճառված ապրանքից	327,297	(305,579)	21,718	186,350	(165,454)	20,896

Հասույթի մանրամասնեցում

Ապրանքի (ծառայու- թյան) տեսակ	Տարածա շրջան	Գնորդի տեսակ	Պայմանագրի տեսակ	Պայմանա- գրի տևողություն	Ապրանքի (ծառայության) փոխանցման ժամկետ	Վաճառ քի ձևեր	Հասույթ (հազար դրամ)
Շին. աշխա- տանքների կատարու- մից	ՀՀ	պետական հատվածի պատվի- րատու	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	կարճաժամ- կետ պայմանա- գիր	ժամանակի ընթացքում պատվիրատուին հանձնված աշխատանքներ	Ուղղա- կիորեն առանց միջնոր դի	37,576
Շին. աշխա- տանքների	ՀՀ	պետական հատվածի	հաստատուն գնով կնքված	երկարա- ժամկետ	ժամանակի ընթացքում	Ուղղա- կիորեն	397,418

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

կատարու- մից		պատվիր ատու	պայմանագիր	պայմանագի ր	պատվիրատուին հանձնվված աշխատանքներ	առանց միջնոր դի	
Շին. աշխա- տանքների կատարու- մից	ՀՀ	ոչ պետական հատվածի պատվիր- ատու	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	երկարա- ժամկետ պայմանա- գիր	ժամանակի ընթացքում պատվիրատուին հանձնվված աշխատանքներ	ուղղա- կիորեն առանց միջնոր դի	464,837
Ծառայու- թյունների մատուցու- մից	ՀՀ	պետական հատվածի պատվիր ատու	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	երկարաժամ կետ պայմանա- գիր	ժամանակի ընթացքում պատվիրատուին հանձնվված աշխատանքներ	ուղղակ իորեն առանց միջնոր դի	175,226
Ծառայու- թյունների մատուցու- մից	ՀՀ	ոչ պետական հատվածի պատվիր- ատու	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	կարճաժամ- կետ պայմանա- գիր	ժամանակի ընթացքում պատվիրատուին հանձնվված աշխատանքներ	թուղա- կիորեն առանց միջնոր դի	133,323
Վաճառված ապրանքից	Արտ- երկիր	պետական հատվածի գնորդներ	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	կարճաժամ- կետ պայմանա- գիր	ժամանակի որոշակի պահին գնորդին փոխանցված ապրանքներ	ուղղա- կիորեն սպա- ռող- ների վաճառ ված	254,860
Վաճառված ապրանքից	ՀՀ	ոչ պետական հատվածի գնորդներ	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	կարճաժամ- կետ պայմանա- գիր	ժամանակի որոշակի պահին գնորդին փոխանցված ապրանքներ	ուղղա- կիորեն սպառող ներին վաճառ ված	72,437
Վաճառված արտադրան քից	ՀՀ	ոչ պետական հատվածի գնորդներ	հաստատուն գնով կնքված պայմանագիր	կարճաժամ- կետ պայմանա- գիր	ժամանակի որոշակի ընթացքում գնորդին փոխանցված արտադրանք	ուղղա- կիորեն սպա- ռող- ներին վաճառ ված	170,549

Պայմանագրի գծով մնացորդներ

'000 դրամ

- պայմանագրերի գծով դեբիտորական պարտքեր
- պայմանագրի գծով ակտիվներ
- պայմանագրի գծով պարտավորություններ

2020

2019

800,692

672,069

-

-

-

-

Գատարման պարտականություններ, հասույթի ճանաչման քաղաքականություն

Անվանումը	Գատարման պարտականության բնույթը և վճարման ժամկետը	Հասույթի ճանաչման քաղաքականությունը
Շինարարական աշխատանքներ	Խումբը կատարում է ջրանցքների և ոռոգման համակարգերի կառուցման, կապիտալ հիմնանորոգման, ստորգետնյա կառույցների և այլ շինարարական աշխատանքներ: Վճարման ժամկետը սահմանվում է պայմանագրերով:	Գնորդը ստանում է շինարարական աշխատանքների արդյունքը կատարման գույքընթաց և Խումբը աշխատանքների նկատմամբ վերահսկողությունը փոխանցում է ժամանակի ընթացքում: Յուրաքանչյուր ամսվա վերջի դրությամբ կատարվում է կատարված պարտականությունների կատարման արդյունքի որշակիացում, չափում, ներկայացում, ընդունում և հասույթի ճանաչում:

25. Այլ եկամուտներ (ծախսեր)

000 դրամ	2020	2019
Այլ եկամուտներ ընդամենը, այդ թվում՝	331,415	180,493
- գործառնական վարձակալությունից	46,149	19,779
- ՀՄ-ների օտարումից	99,067	50,924
- այլ պաշարների վաճառքից	64,423	107,073
- շահաբաժինների գծով պարտավորությունների դուրսգրումից	110,766	-

000 դրամ	2020	2019
Այլ ծախսեր ընդամենը, այդ թվում՝	(117,461)	(183,545)
- անհատույց տրված ակտիվներից	(21,109)	(16,348)
- ՀՄ-ների օտարումից	(34,580)	(46,928)
- այլ պաշարների վաճառքից	(47,212)	(85,327)
- վնասի փոխհատուցումից	(9,965)	(9,261)
- ՀՄ-ների դուրսգրումից	(2,324)	(2,842)
- տույժերից, տուգանքներից	(148)	(1,726)
- պարտքերի դուրսգրումից	(2)	(6,543)
- բանկային ծառայություններից	(1,530)	(1,220)
- դատական ծախսերից	-	(10,000)

26. Ֆինանսական եկամուտներ և ֆինանսական ծախսեր

000 դրամ	2020	2019
Ֆինանսական եկամուտներ ընդամենը, այդ թվում՝	111,827	96,204
- կապակցված կողմերի գծով	111,827	90,577
Ֆինանսական (տոկոսային) ծախսեր ընդամենը, այդ թվում՝	(20,420)	(18,976)
• վարկերի և երաշխիքների գծով	(19,191)	(18,976)
• վարձակալության գծով	(1,228)	-

Ֆինանսական եկամուտը տրված անտոկոս և տոկոսով փոխառությունների գծով տոկոսային եկամուտն է: Անտոկոս փոխառությունները սկզբնական ճանաչման պահին չափվել են իրական (զեղչված) արժեքով, սկզբնական ճանաչումից հետո՝ ամորտիզացված արժեքով: Արդյունքային տոկոսադրույքը գնահատվել է 12% (ծանոթ. 8):

Խումբը, որպես վարձակալ, սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2020թ. հունվարի 1-ից՝ հետընթաց, որի համաձայն համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում և ՖՀՄՍ 16-ը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում՝ ճանաչված սկզբնական կիրառման ամսաթվին:

27. Շահութահարկ

Շահութահարկի դրույքաչափը 2020թ. 18% է (2019թ.-ին՝ 20%):

Շահութահարկի գումարի ճանաչում

‘000 դրամ	2020	2019
- շահույթ (վնասում) ճանաչված շահութահարկի գումար, այդ թվում՝	21,818	33,573
o ընթացիկ հարկի գծով	(12,779)	(51,432)
o հետաձգված հարկի գծով	34,597	85,005
- այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում ճանաչված շահութահարկի գումար, այդ թվում՝		
o հետաձգված հարկի գծով	-	167,292
- ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված շահութահարկի գումար, այդ թվում՝		
o հետաձգված հարկի գծով	(18,103)	144,807

Հարկի գործող միջին դրույքի և հարկի կիրառվող դրույքի թվային համադրում

‘000 դրամ	2020	2019
Հարկի կիրառվող դրույք	18%	20%
Շահույթը (վնասը) մինչև հարկումը	50,826	(171,968)
Չնվազեցվող ծախսեր/չհարկվող եկամուտներ	20,168	429,128
Հարկվող շահույթը	70,994	257,160
Ընթացիկ հարկ	12,779	51,432
Հարկի գործող միջին դրույքը	25,1%	-

Ճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

‘000 դրամ	Ծանոթ.	(+) Հարկվող ժամանակվոր տարբերություն	(-) Նվազեցվող (հանվող) ժամանակավոր տարբերություն
		2020	2019

Հիմնական միջոցներ	8	1,165,994	1,227,360
Տրված փոխառություններ (ոչ ընթացիկ)	10	(880,064)	(852,575)
Տրված փոխառություններ (ընթացիկ)	10	(10,640)	-
Աշխատավարձի և այլ կարճ.հատուցումների գծով պարտավորություն	21	(22,522)	(55,877)
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	9	536	-
Առևտրական դեբիտորական պարտքեր	13	(26,027)	-
Ընդամենը		227,278	318,908
Հարկի դրույքը		18%	18%
Հետաձգված հարկային պարտավորություն		40,910	57,403

«Հիմնական միջոցներ» հոդվածում հարկվող ժամանակավոր տարբերությունը առաջացել է հիմնական միջոցի միավորի՝ վերագնահատված արժեքով ներկայացումից և ֆինանսական ու հարկային հաշվառման նպատակներով տարբեր օգտակար ծառայության ժամկետների կիրառումից:

«Տրված փոխառություններ» հոդվածում նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունը առաջացել անտոկոս փոխառությունների գեղչումից և արժեզրկման գծով պահուստից: Ընդ որում՝ փոխառությունների սկզբնական չափման ժամանակ առաջացած հարկային հետևանքը (հետաձգված հարկային ակտիվը) ճանաչվել է սեփական կապիտալում:

«Առևտրական դեբիտորական պարտքեր» հոդվածում նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունը առաջացել արժեզրկման գծով պահուստից:

«Աշխատավարձի և այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտավորություն» հոդվածում ժամանակավոր տարբերությունը առաջացել է աշխատակիցների կուտակվող փոխհատուցելի բացակայությունների գծով:

«Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ» հոդվածում ժամանակավոր տարբերությունը առաջացել է վարձակալված ակտիվների գծով ֆինանսական հաշվառման և հարկային հաշվառման նպատակներով տարբեր մոտեցումների կիրառումից:

Չկան որևէ նվազեցվող (հանվող) ժամանակավոր տարբերություններ, չօգտագործված հարկային վնասներ և չօգտագործված հարկային գեղչեր, որոնց համար ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չի ճանաչվել որևէ հետաձգված հարկային ակտիվ:

28. Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող շահույթ

Խումբը ունի միայն սովորական բաժնետոմսեր՝ 20,452 հատ: Նոսրացման հետևանք ունեցող ֆինանսական գործիքներ չկան: Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող բազային և նոսրացված շահույթները հաշվարկելիս որպես համարիչ օգտագործված գումարը և մայր կազմակերպությանը վերագրվող շահույթը, ինչպես նաև որպես հայտարար օգտագործված սովորական բաժնետոմսերի կշռված միջին թիվը և այս հայտարարների համադրումը միմյանց հետ նույնն են, քանի որ Խումբը չունի չվերահսկող բաժնեմաս:

29. Շահույթում կամ վնասում ճանաչված ծախսերի բաժանումը (վերլուծումը)՝ ծախսերի ըստ բնույթի դասակարգմամբ

'000 դրամ	Ծանոթ.	2020	2019
<u>Հաատյթ</u>	24	1,706,227	2,932,423
Գործառնական այլ եկամուտներ	25	331,415	180,493
Պատրաստի արտադրանքի և անավարտ արտադրանքի փոփոխություններ		(4,568)	(14,075)

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Օգտագործված հումք և նյութեր		(897,486)	(1,075,254)
Աշխատավարձ և կարճ. այլ հատուցումներ		(518,187)	(804,394)
ՀՄ-ների մաշվածություն		(129,151)	(515,599)
ՈՆԱ-ների ամորտիզացիա		(1,479)	(1,229)
Ենթակապալ (աշխատանքներ, ծառայություններ)		(300,009)	(289,708)
Այլ ծախսեր		(179,499)	(373,487)
Գործառնական շահույթ (վնաս)		7,263	39,170
<u>Ֆինանսական եկամուտներ</u>	26	111,827	96,204
<u>Ֆինանսական ծախսեր</u>	26	(20,420)	(18,976)
Փոխառությունների արժեզրկումից կորուստներ	10	(43,973)	-
Հինական միջոցների վերագնահատումից կորուստներ		-	(288,509)
Փոխարժեքային տարբերությունից օգուտ (վնաս)		(3,871)	143
Շահույթը (վնասը) մինչև հարկումը		50,826	(171,968)
Շահութահարկի գծով ծախս (փոխհատուցում)	27	21,818	33,573
Զուտ շահույթ (վնաս)		72,644	(138,395)

30. Իրական արժեք. ֆինանսական ռիսկերի կառավարման նպատակներն ու քաղաքականությունը

Իրական արժեք

Հիմնական ֆինանսական ակտիվներն են առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերը, տրված փոխառությունները, դրամական միջոցները, իսկ ֆինանսական պարտավորությունները՝ վարկերը, վարձակալության գծով պարտավորությունները, առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը: Ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով և դրանց գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են հաշվեկշռային արժեքներին:

Ֆինանսական ռիսկերի կառավարման հիմունքները

Խումբը ենթարկվում է պարտքային, իրացվելիության և շուկայական ռիսկերի: Խմբի ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի կազմակերպման համար և վերահսկում է այդ ռիսկերի կառավարման գործընթացը:

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Խումբը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև վերահսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Խումբը չի հեջավորում իր ենթարկվածությունը այդ ռիսկերին:

Պարտքային ռիսկ

Այն բանի ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքի մի կողմը իր պարտականությունների չկատարմամբ մյուս կողմի համար կառաջացնի ֆինանսական կորուստ: Խումբը ենթարկվում է պարտքային ռիսկին՝ կապված գործառնական գործունեության (հիմնականում առևտրային դեբիտորական պարտքեր) և ներդրումային գործունեության (տրված փոխառություններ) հետ:

Վաճառքների գծով պարտքային ռիսկի կառավարումն իրականացվում է հաշվապահության կողմից: Դեբիտորական պարտքերի գծով իրականացվում է կանոնավոր մոնիտորինգ: Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ իրականացվում է բոլոր գնորդների համար արժեզրկման (անհավաքագրելիության) ստուգում՝ անհատական հիմունքով: Պարտքերի համար ապահովություն (գրավ) չի պահանջվում:

Առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկին իր ենթարկվածությունը սահմանափակելու համար Խումբը վճարման առավելագույն ժամկետ է սահմանել 30 օր: Դեբիտորներից ոչ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

մեկը չունի արտաքին պարտքային վարկանիշ: Դեբիտորների մեծամասնությունը համագործակցում է Խմբի հետ շատ երկար ժամանակ:

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքն է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Առևտրային դեբիտորական պարտքերի ռիսկի համակենտրոնացումը գնահատվում է ցածր:

Ստորև ներկայացված է շահույթում կամ վնասում ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները (ծանոթ. 10,13).

ՄԻԼԻԱՐԴ

	2020	2019
Գնորդների հետ պայմանագրերից առաջացած առևտրական դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստ (արժեզրկման հակադարձում)	(26,027)	-
Փոխառությունների գծով արժեզրկումից կորուստ (արժեզրկման հակադարձում)	(43,973)	-
Ընդամենը	(70,000)	

Ստորև ներկայացված է պարտքային ռիսկին ենթարկվածության և արժեզրկումից կորուստների վերաբերյալ 31.12.2020թ. դրությամբ (ծանոթ. 10,13).

ՄԻԼԻԱՐԴ

	Կորստի միջին կշռված մակարդակ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Կորստի պահուստ	Պարտքային առումով արժեզրկված
Ոչ ժամկետանց	0.5%	1,968,376	9,842	ոչ
Ժամկետանց 91-ից ավել	4.9%	1,227,678	60,158	այո
Ընդամենը			70,000	

Ստորև ներկայացված է արժեզրկումից կորուստների պահուստի փոփոխությունները (ծանոթ. 10,13).

ՄԻԼԻԱՐԴ

	2020	2019
Մնացորդ առ 1 հունվարի	-	-
Դուրս գրված գումարներ	-	-
Պահուստի վերաչափում	70,000	-
Մնացորդ առ 1 հունվարի	70,000	-

Կորուստի մակարդակները հաշվարկվում են վերջին երեք տարիների փաստացի փորձի հիման վրա: Հաշվի առնելով առևտրական դեբիտորական պարտքերի մնացորդների կարճաժամկետ բնույթը, ապագայամետ տեղեկատվությունը հաշվի չի առնվում պարտքային կորուստների հաշվարկում:

ՀՀ առևտրային բանկերը Խմբին տրամադրել են 1,250,000 հազար դրամի երաշխիքներ՝ ի ապահովումն շինարարական աշխատանքների: Տրամադրված երաշխիքները գործում են մինչև 2022թ. հուլիսի 8-ը:

Բրացվելիության ռիսկ

Այն բանի ռիսկն է, որ Խումբը դժվարություններ կունենա իր պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվելու են դրամական միջոց կամ այլ ֆինանսական ակտիվ տրամադրելով: Խումբը իրականացնում է դրամական միջոցների դեֆիցիտի ռիսկի նկատմամբ վերահսկողություն՝ օգտագործելով շարունակական իրացվելիությունը պլանավորելու գործիքը: Խմբի նպատակն է պահպանել ֆինանսավորման

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

շարունակականության և ճկունության միջև հավասարակշռությունը՝ բանկային օվերդրաֆտների, վարկերի և ապառիկով պաշարների գնման պայմանագրերի օգտագործման միջոցով:

Բոլոր ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները հավասար են չգեղչված պայմանագրային վճարումներին, բացառությամբ ստացված անտոկոս փոխառությունների և վարձակալության գծով պարտավորությունների:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների մարման վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվություն՝ հիմնված չգեղչված պայմանագրային վճարումների վրա, ինչպես նաև հաշվեկշռային արժեքները:

‘000 դրամ

31.12.2020թ.

	Ցպահանջ	Պայմանագրային վճարումներ			Հաշվեկշռային արժեք
		մինչև 1 տարի	1-ից 5 տարի	Ընդամենը	
Վարկեր	-	136,817	91,189	228,006	228,006
ՀՀ դրամ	-	136,817	91,189	228,006	228,006
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	-	2,800	42,000	44,800	32,780
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	-	57,115	-	57,115	57,115
Շահաբաժինների գծով պարտավորություններ	-	240	-	240	240
Այլ պարտավորություններ	-	142,364	-	142,364	142,364

‘000 դրամ

31.12.2019թ.

	Ցպահանջ	Պայմանագրային վճարումներ			Հաշվեկշռային արժեք
		մինչև 1 տարի	1-ից 5 տարի	Ընդամենը	
Վարկեր	-	248	-	248	248
ՀՀ դրամ	-	248	-	248	248
Փոխառություններ	-	5,000	-	5,000	5,000
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	-	-	-	-	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	-	168,411	-	168,411	168,411
Շահաբաժինների գծով պարտավորություններ	-	81,515	-	81,515	81,515
Այլ պարտավորություններ	-	317,790	-	317,790	317,790

Շուկայական ռիսկ

Այն բանի ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Շուկայական ռիսկը ներառում է երեք տեսակի ռիսկ՝ արժութային ռիսկ, տոկոսադրույքային ռիսկ և այլ գնային ռիսկ: Շուկայական ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքները ներառում են վարկերը և փոխառությունները, գնումների գծով կրեդիտորական պարտքերը, ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը, վաճառքների գծով դեբիտորական պարտքերը, դրամական միջոցները:

Արժութային ռիսկ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Այն բանի ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքով: Արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության ռիսկին ենթարկվում է արտարժույթով վարկերը, գնումների գծով կրեդիտորական պարտքերը: Արժույթները, որոնք հիմնականում առաջացնում են նման ռիսկ, հետևյալն են՝ ԱՄՆ դոլար, Եվրո, ՌՌ: Խումբը հաշվետու տարում չունի արտարժույթով գնանշված ֆինանսական գործիքներ:

Հոդված	USD		EUR		RUB	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Ընթացիկ ակտիվներ						
Կանխավճարներ պաշարների և ծառայությունների համար	65	65	-	6,491	30,020	37,451
Ընթացիկ պարտավորություններ						
Կրեդիտորական պարտքեր գնումների գծով	-	179,348	-	-	-	-
Զուտ հաշվեկշիռ	65	(179,283)	-	6,491	30,020	37,451

Որպես սփոթ փոխանակման փոխարժեք ընդունվում է արժութային շուկայում ձևավորված արտարժույթների միջին փոխարժեքը՝

	ՀՀ դրամ	31.12.2020	31.12.2019
1 ԱՄՆ դոլար		522.59	479.70
1 Եվրո		641.11	537.26
1 Ռուբլի		7.02	7.77

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ տարեվերջին արտարժույթով ֆինանսական պարտավորությունների և ակտիվների տարբերության զուտ մնացորդը չպետք է գերազանցի տարվա հասույթի 20%-ը:

Աղյուսակում ներկայացված է ԱՄՆ դոլարի, Եվրոյի փոխարժեքի հնարավոր փոփոխության նկատմամբ զգայունությունը՝ այլ փոփոխականների հաստատուն լինելու դեպքում: Խմբի նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցությունը պայմանավորված է դրամական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքների փոփոխություններով: Այլ արժույթների փոփոխությունների նկատմամբ Խմբի ենթարկվածությունը էական չէ:

	Արտարժույթ	Փոխարժեքի փոփոխություն	Նախքան հարկումը շահույթի վրա ազդեցությունը ('000 դրամ)
2020թ.	ԱՄՆ դոլար	+5%/-5%	1,7/(1,7)
2019թ.	ԱՄՆ դոլար	+5%/-5%	4,300/(4,300)
2020թ.	Եվրո	+6%/-6%	-
2019թ.	Եվրո	+6%/-6%	209/(209)

Տոկոսադրույքային ռիսկ

Այն բանի ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն՝ շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով: Տոկոսադրույքի փոփոխությունները զվաճող ազդում են վարկերի վրա՝ փոփոխելով նրանց իրական արժեքը: Ստացված վարկերը ֆիքսված տոկոսադրույքով են: Ղեկավարությունը չունի ձևակերպված քաղաքականություն ֆիքսված կամ փոփոխական տոկոսադրույքների նկատմամբ Խմբի ենթարկվածությունը: Նոր տոկոսակիր ֆինանսական պարտավորությունների ներգրավման դեպքում ղեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա, որոշելու, թե որ տիպի տոկոսադրույքը ավելի բարենպաստ կլինի Խմբի համար մինչև ակնկալվող մարման ժամկետի ընթացքում:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Խումբը ունի ֆիքսված տոկոսադրույքով տոկոսակիր ֆինանսական գործիքների հետևյալ կառուցվածքը.

‘000 դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	31.12.2020թ.	31.12.2019թ.
Ֆինանսական ակտիվներ	1,077,764	875,369
Ֆինանսական պարտավորություններ	260,786	248
Զուտ հաշվեկշիռ	816,978	875,121

Այլ գնային ռիսկ

Այն բանի ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը կամ ապագա դրամական հոսքերը կտատանվեն շուկայական գների փոփոխությունների (բացի տոկոսադրույքային ռիսկից և արժույթային ռիսկից առաջացողներից) արդյունքում, անկախ այն բանից, թե այդ փոփոխությունները պայմանավորված են առանձին ֆինանսական գործիքին կամ դրա թողարկողին հատուկ գործոններով, թե շուկայում շրջանառվող բոլոր նմանատիպ ֆինանսական գործիքների վրա ազդող գործոններով:

Այլ գնային ռիսկերի ազդեցությունը էական չէ:

31. Կապիտալի կառավարում

Կապիտալը ներառում է բաժնետերերին վերագրելի սեփական կապիտալը՝ այդ թվում բաժնետերերին ու նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպություններին տրված ու ստացված անտոկոս կամ շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով փոխառությունների սկզբնական չափումից առաջացած զուտ արդյունքը (ծանոթ. 10):

Կապիտալի կառավարման հիմնական նպատակն է կապիտալի վարկունակության կայունության և ֆինանսական ցուցանիշների համապատասխան մակարդակի պահպանումն է՝ Խմբի գործունեության աջակցության և բաժնետերերի շահույթը մաքսիմալացնելու նպատակով:

Խումբը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն: Խումբը կառավարում է իր կապիտալի կառուցվածքը և կատարում է ճշգրտումներ՝ տնտեսական պայմանների փոփոխություններին համապատասխան: Կապիտալի կառուցվածքը պահպանելու կամ կարգավորելու նպատակով Խումբը սահմանում է վճարվող շահաբաժինների գումարը կամ կարող է թողարկել նոր բաժնետոմսեր:

Պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցություն

‘000 դրամ	2020	2019
Ընդամենը պարտավորություններ	1,207,302	944,454
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	20,129	304,925
Ընդամենը զուտ պարտք	1,187,173	639,529
Ընդամենը սեփական կապիտալ	4,325,534	4,427,356
Զուտ պարտքի և սեփական կապիտալի հարաբերակցություն	27,4%	14,4%

32. Փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող պարտավորություններում

	Պարտավորություններ		Սեփական կապիտալ		Ընդամենը
	Վարկեր և փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություն	Կանոնադրական կապիտալ	Զբաղիված շահույթ, այլ	
Մնացորդ առ 01.01.2020թ.	5,248	200	51,130	4,376,227	4,432,805

ՖՀՄՍ 16-ի սկզբնական կիրառում	-	-	-	-	-
Վերահաշվարկված մնացորդ առ 01.01.2020թ.	5,248	200	51,130	4,376,227	4,432,805
Մուտքեր վարկերից և փոխառություններից	693,670	-	-	-	693,670
Վարկերի և փոխառությունների մարում	(471,135)	-	-	-	(471,135)
Վարձակալության պարտավորության վճարում	-	(1,890)	-	-	(1,890)
Ընդամենը փոփոխություններ ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի հետ կապված	222,535	(1,890)	-	-	220,645
Այլ փոփոխություններ	(1,229)	-	-	(101,822)	(103,051)
Տոկոսային ծախս	20,420	-	-	-	20,420
Վճարված տոկոսներ	(18,968)	-	-	-	(18,968)
Նոր վարձակալություն- ներ	-	34,469	-	-	34,469
Ընդամենը պարտավորության հետ կապված փոփոխություններ	1,452	34,469	-	-	35,921
Ընդամենը սեփական կապիտալի հետ կապված փոփոխություններ	222,758	32,579	-	(101,822)	153,515
Մնացորդ առ 31.12.2020թ.	228,006	32,780	51,130	4,274,404	4,586,320

33. Կապակցված կողմերի բացահայտումներ

Կապակցված կողմերի փոխհարաբերությունների բնույթը

Անվանումը	Բնույթը
Վերահսկող	Պարույր Հակոբյան՝ խոշոր բաժնետեր (55.79%)
Դուստր կազմակերպություն	«Արփա-Սևան նախագիծ» ՓԲԸ՝ 100% բաժնեմասով

Կապակցված կողմերի հետ գործարքներԴուստր կազմակերպություն

Հաշվետու տարում դուստր կազմակերպությունը գործունեություն չի իրականացրել:

Այլ կապակցված կողմեր

‘000 դրամ	Տրված փոխառություն- ներ	Առևտրական և այլ դեբի- տորական պարտքեր	Առևտրական և այլ կրեդի- տորական պարտքեր	Ստացված փոխառություն- ներ	Տրված կանխավճարներ պաշարների և ծառայությունների համար
Ծանոթ.	8	10	16	15	
Մնացորդ 31.12.2018թ.	1,206,928	604,849	81,902	56,000	35,752
Ավելացում	611,667	55,163	345,923	16,000	289,725
Նվազեցում	(202,989)	(387,601)	(384,874)	(67,000)	(77,942)
Մնացորդ 31.12.2019թ.	1,615,606	272,411	42,951	5,000	247,535
Ավելացում	343,532	189,139	116,650	32,000	7,600
Նվազեցում	(127,157)	(298,737)	(126,051)	(37,000)	(16,135)
Մնացորդ 31.12.2020թ.	1,831,980	162,813	33,550	-	239,000

Կապակցված կողմերին տրված անտոկոս փոխառությունները զեղչվել են 12% տոկոսադրույքով:

Առանցքային կառավարչական անձնակազմին հատուցումներ

Առանցքային կառավարչական անձնակազմին (3 անձ) կարճաժամկետ հատուցումները (աշխատավարձ) 2020թ. կազմել է 39,863 հազար դրամ (2019թ.՝ 41,297 հազար դրամ): Առանցքային կառավարչական անձնակազմին այլ հատուցումներ չեն եղել:

34. ՊայմանականություններԲիզնես միջավայր

Հայաստանի Հանրապետությունը գտնվում է քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունների փուլում: Չկան բիզնեսի և վերահսկողական այնպիսի զարգացած ենթակառուցվածքներ, ինչպիսիք կան ավելի հասուն շուկայական տնտեսություններում: Ավելին, տնտեսական պայմանները շարունակում են սահմանափակել ֆինանսական շուկաների գործունեությունը և վերջիններս ոչ միշտ են ճիշտ արտացոլում ֆինանսական գործիքների արժեքը: Հետագա տնտեսական աճի հիմնական խոչընդոտը տնտեսական և ինստիտուցիոնալ զարգացման ցածր մակարդակն է և տարածաշրջանային անկայունությունը: Աղքատության մակարդակը շարունակում է բարձր մնալ, ինչն ազդում է համընդհանուր գնողունակության և պահանջարկի վրա:

Ֆինանսական ահշվետվությունները արտացոլում են Խմբի գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա բիզնես միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատումը: Բիզնես միջավայրի ապագա փոփոխությունները կարող են տարբերվել Ղեկավարության գնահատումներից:

Ապահովագրություն

ՀՀ-ում ապահովագրության ոլորտը գտնվում է զարգացման փուլում: Ներմուծվում են զարգացած երկրներում վաղուց կիրառելի ապահովագրական գործիքներ:

Հաշվետու տարվա վերջի դրությամբ Խումբը իրականացրել է ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրություն (ԱՊՊԱ):

Քանի դեռ չի իրականացված ակտիվների ամբողջական ապահովագրություն, առկա է ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է ունենալ բացասական ազդեցություն Խմբի ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա:

Դատական հայցեր

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի և սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին վավերացման ամսաթվի դրությամբ Խմբի դեմ հարուցված դատական հայցեր չկան:

Հարկերի հաշվառման անորոշություններ և պայմանականություններ

ՀՀ հարկային համակարգը, հարկային հարաբերությունները կարգավորվում է հիմնականում ՀՀ հարկային օրենսգրքով: Օրենսդրությունում փոփոխությունները, պաշտոնական պարզաբանումները կամ իրազեկումները, դատական մարմինների որոշումները, օրենսդրության տարբերեցումները, տարաբնույթ մեկնաբանությունները առաջացնում են հարկային պարտավորությունների գնահատման անորոշություններ: Ներկայացված և վճարված հարկային պարտավորությունների ճշտությունը ենթակա է ստուգման հարկային մարմինների կողմից, որոնք խախտումների համար իրավասու են առաջադրել տույժեր, տուգանքներ: Հարկային պարտավորությունները չեն կարող փոփոխվել, եթե դրանք վերաբերում են երեք տարուց ավել վաղեմությանը:

Ղեկավարությունը որոշում է, թե արդյոք հարկավոր է դիտարկել յուրաքանչյուր հարկային անորոշությունն առանձին կամ մեկ և ավելի հարկային անորոշությունների հետ միասին՝ կախված նրանից, թե որ մոտեցումն է թույլ տալիս լավագույնս կանխատեսել անորոշության լուծումը: Ղեկավարությունը ենթադրում է, որ հարկային մարմինը կստուգի այն գումարները, որոնք նա իրավունք ունի ստուգելու և այդ ստուգումները կատարելիս՝ կունենա համապատասխան տեղեկություններին վերաբերող ամբողջական տեղեկատվություն:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ ճիշտ է ճանաչել հարկային պարտավորությունները: Այնուամենայնիվ, հարկային մարմինը կարող է ունենալ Խմբի կողմից հաշվարկված և ներկայացված հարկային պարտավորությունների վերաբերյալ այլ մեկնաբանություններ, որոնք կարող են ի հայտ գալ ստուգումների, ուսումնասիրությունների ընթացքում:

35. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող դեպքեր

Ճշգրտող դեպքեր կամ էական չճշգրտող դեպքեր տեղի չեն ունեցել հաշվետու ամսաթվից (31.12.2020թ) հետո մինչև վավերացման ամսաթիվը (18.03.2021թ.) ընկած ժամանակահատվածում:

36. Ֆինանսական հաշվետվություններին վավերացում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ստորագրվել են հրապարակման համար 2021թ. մարտի 18-ին՝ գլխավոր տնօրեն Պարույր Հակոբյանի և գլխավոր հաշվապահ Սեդա Փարսյանի կողմից:

(Handwritten signature of Paruyr Hakobyan)

Պարույր Հակոբյան

Սեդա Փարսյան